

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta biomedicínského inženýrství

katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

**Problematika zvládnutia násilia na futbalových štadiónoch v rámci
krízového riadenia.**

**The Issue of Coping with Stadium Violence in Case of Crisis
Management.**

Bakalářská práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva

Studijní obor: Plánování a řízení krizových situací

Vedoucí práce: Ing. Denisa Charlotte Ralbovská

Pavol Pánik

Kladno, květen 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s **názvem Problematika zvládania násilia na futbalových štadiónoch v rámci krízového riadenia** vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně dne 16. 5. 2017.

.....

Pavol Pánik

Pod'akovanie

Touto cestou by som rád poďakoval mojej vedúcej Ing. Denise Charlotte Ralbovskej za cenné rady, ktoré mi po celú dobu spracovávania bakalárskej práce poskytovala, za jej ústretovosť a trpezlivosť.

Abstrakt

Predložená bakalárska práca spracováva problematiku psychológie davu, konkrétne diváckeho násilia na štadiónoch z pohľadu krízového riadenia. Cieľom práce je priniesť celistvý pohľad na problematiku zvládania diváckeho násilia na športových akciách v intenciách krízového riadenia. Práca je zameraná na zistenie motivácie k sympatizovaní so skupinami, aké sú ultras, hooligans a rowdies. Súčasťou zamerania je aj zmapovanie dôvodov návštevy športových akcií, stavu bezpečnosti na športových štadiónoch a zistenia podvedomia o možnostiach zvládnuť mimoriadne udalosti v súvislosti s diváckym násilím. V teoretickej časti sú vymedzené a popísané základné pojmy, ktoré sa týkajú oblasti psychológie a krízového riadenia. V tejto časti je charakterizovaná aj psychológia davu, rozdelenie a popísanie divákov na futbalových štadiónoch a samotné opatrenie proti diváckemu násiliu. Vo výskumnej časti sú jasne vymedzené ciele a hypotézy a následne objasnené metódy a výskum vzoriek. Empirický výskum mal za cieľ zistiť, za akého futbalového diváka sa respondenti považujú a či súhlasia s tvrdením, že prejavy skupín hooligans patria ku športovým akciám. Zistiť, či diváci v publiku využívajú anonymitu davu k uvoľneniu svojich emócií, prípadne zistiť pocit, či úroveň bezpečnosti a povedomí divákov o aktivitách skupín ultras, hooligans a rowdies. Výsledné dáta sú po dôkladnej analýze prehľadne spracované a zobrazené pomocou grafov. V diskusii je vykonaná komparácia nami zistených výsledkov s inými výsledkami ďalších autorov, ktoré sa výrazným spôsobom nelíšia od výsledku ostatných prevedených výskumov. V závere je zhrnutie výsledkov a cieľov práce a takisto uvedené odporúčanie pre prax.

Kľúčové slová: psychológia davu, divácke násilie, krízové riadenie

Abstract

The presented bachelor thesis deals with the issue of psychology of the crowd, namely spectator violence at the stadiums from the viewpoint of crisis management. The aim of the thesis is to provide a holistic view of the issue of the control of spectator violence in sporting events in the context of crisis management. The work is focused on motivation identification to sympathize with groups such as ultras, hooligans and rowdies. Further it aims to map the reasons for sporting events, the state of safety in sports stadia, and finding out about the possibilities to handle extraordinary events related to spectator violence. The theoretical part defines and describes the basic concepts that concern psychology and crisis management. Further, the psychology of the crowd is characterized, the distribution and description of spectators at football stadiums and the measure against spectator violence. In the research part there are clearly defined goals and hypotheses and subsequently elucidated methods and sample research. Empirical research aimed to find out what kind of a football spectator the respondents think they are, and whether they agree with the claim that the hooligans belong to the sporting events. Find out whether viewers use the crowd's anonymity to relax their emotions, or to find out the feeling or level of security and the awareness of the audience about the activities of the ultras, hooligans and rowdies. The resulting data is readily processed and displayed with graphs after thorough analysis. In the discussion we compare the results obtained with other results of other authors, which do not differ significantly from the results of other research carried out. In conclusion, there is a summary of the results and objectives of the work, and also the recommendation for practice.

Keywords: psychology of the crowd, spectator violence, crisis management

Obsah

1	ÚVOD	9
2	SÚČASNÝ STAV.....	11
2.1	Historický vývoj diváckeho násilia	11
2.2	Davové správanie	14
2.3	Agresivita a agresívne konanie na futbalových štadiónoch.....	16
2.4	Diváci na futbalových štadiónoch	18
2.4.1	Príslušníci skupiny Roligans	20
2.4.2	Príslušníci skupiny Ultras.....	21
2.4.3	Príslušníci skupiny Hooligans	22
2.5	Opatrenia proti diváckemu násiliu	25
2.5.1	Union of European Football Associations.....	26
2.5.2	Fédération Internationale de Football Association	27
2.5.3	Činnosť policajného zboru Slovenskej republiky v rámci zvládania násilia na štadiónoch	28
2.5.4	Prevenia v boji proti radikalizmu a extrémizmu.....	31
3	CIELE PRÁCE A HYPOTÉZY.....	33
3.1	Ciele práce.....	33
3.2	Stanovené hypotézy	34
4	METODIKA	35
4.1	Popis výskumného šetrenia.....	35
4.2	Stanovenie výskumnej vzorky	35
4.3	Výskumný nástroj.....	35
5	VÝSLEDKY	37

5.1 Vyhodnotenie údajov z dotazníka	37
5.2 Vyhodnotenie cieľov práce.....	47
5.3 Vyhodnotenie hypotéz	49
6 DISKUSIA	52
7 ZÁVER.....	60
8 ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK.....	62
9 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	63
10 ZOZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKOV	66
11 ZOZNAM POUŽITÝCH TABULIEK.....	67
12 ZOZNAM PRÍLOH	68

1 ÚVOD

Futbal sa v priebehu svojej histórie vyvinul v celosvetový fenomén. Našiel si milióny fanúšikov. Niektorí z tohto obrovského množstva osôb sú aktívni fanúšikovia, ktorí chodia podporovať svoj tím každý deň, nech sa deje čo sa deje. Fanúšikovia sú pre tímy veľmi dôležitou súčasťou. Aj fanúšikovia chcú zvíťaziť. Chcú poraziť fanúšikov svojho rivala, či už na tribúnach (ultras v predvedených choreografiách, alebo v rôznorodosti svojich chorálov) alebo aj mimo tribún či štadióna (ide najmä o chuligánov v rámci rôznych bitiek.)

V bakalárskej práci sme sa rozhodli skúmať fenomén futbalového chuligánstva, ktorý je v posledných rokoch v Slovenskej republike veľmi diskutovaný. Chceli sme sa zamerať predovšetkým na vzťah futbalových fanúšikov s bezpečnostnými zložkami z teoretického hľadiska – skúmaním vývoja vzťahu médií a fanúšikov a vzájomného vzťahu fanúšikov a bezpečnostných zložiek. Z týchto dôvodov budeme náš výskum smerovať práve týmto smerom. Práca taktiež obsahuje uvedenie do problematiky futbalových chuligánov, ich charakteristiku a prístupy k riešeniu futbalového chuligánstva. Do bakalárskej práce zaradíme aj prehľad najväčších katastrof v histórii futbalu. Tieto udalosti sú takisto dôležité k zaisteniu vzťahu a vývoja medzi futbalovými chuligánmi a bezpečnostnými zložkami.

Fenomén diváckeho násillia sa spája najmä s futbalom. Nie je to tým, že by sa v iných športoch toto abnormálne správanie nevyskytovalo, ale pokiaľ sa v iných športoch objaví, tak iba veľmi zriedka a vo väčšine prípadoch nesúvisí priamo so športovou akciou, pri ktorej k tomuto správaniu došlo. Je to dané najmä tým, že ostatné športy s výnimkou hokeja u nás nemajú takú atraktivitu a sledovanosť ako futbal. Hokej je v našej spoločnosti síce taktiež veľmi atraktívny a sledovaný šport, ale z dôvodu nižšej anonymity, ktorá je daná predovšetkým tým, že sa hokejové stretnutia hrajú v halách s menšou kapacitou

divákov, je v týchto prípadoch väčšia pravdepodobnosť odhalenia páchatel'ov, ktorí sa v stretnutí dopustili rôznych výtržností a protiprávneho jednania.

Do boja proti diváckemu násiliu sa zapájajú rôzne organizácie, či už sú to medzinárodné organizácie Union of European Football Associations (ďalej iba UEFA) a Fédération Internationale de Football Association (ďalej iba FIFA), alebo domáce ako sú Futbalový zväz. V pozadí nezaostáva ani štátna správa, najmä Polícia SR a Ministerstvo vnútra SR, ktoré neustále pripravujú nové koncepty, tímy a stratégie, ktoré by vhodným spôsobom reagovali na stále meniace sa situácie.

Výtržnosti chuligánov zo skupín hooligans môžeme sledovať v médiách, ktoré nám predkladajú často krát skreslenú realitu. Skutočnosť, že hooligans predstavujú veľké riziko, je však nesporná. Hooligans síce nepredstavujú také riziko, ktoré by bolo schopné ohroziť demokratické zriadenie našej spoločnosti a rovnako v Slovenskej republike nie je tak nebezpečným javom ako je tomu v iných štátoch. Napriek tomu je tento fenomén stále častejšie zaznamenaný a následky spôsobené výtržnosťami chuligánov sú veľakrát katastrofálne aj pre nezúčastnené osoby.

Futbalové chuligánstvo je problémom najmä dospievajúcej mládeže a mladých ľudí. Preto majú školy a školské zariadenia ako prvotné formálne inštitúcie začleňujúce deti a mládež do širšieho spoločenstva dlhodobú možnosť a zodpovednosť efektívne potierať sociálne patologické javy formou výchovného a vzdelávacieho procesu, formovaním postojov, tvorbou pozitívneho sociálneho prostredia a väzieb a predchádzať tak sociálnemu zlyhávaniu a kriminálnemu správaniu v dospelosti.

Výskumná časť práce bude zisťovať názory futbalových divákov na subkultúru futbalových chuligánov, a to metódou dotazníkového šetrenia.

2 SÚČASNÝ STAV

Agresia v športe sa vyskytuje nielen medzi aktívnymi športovcami, ale v dnešnej dobe predovšetkým u divákov navštevujúcich športové súťaže. Práve tieto divácke reakcie sú v centre pozornosti, pretože sú jedným z veľmi problematických javov spojených so športom a dosahujú veľmi závažných celospoločensky neprijateľných podôb. Z obecne psychologického pohľadu je možné konštatovať, že pokiaľ niektoré štúdie pripúšťajú pozitívny vplyv športovania na redukciu agresivity u aktívnych účastníkoch, opak sa zdá byť pravdou pre športových divákov.

Autori Slepíčka a kol. (2010) mimo iné uvádzajú, že fanúšikovia: *„...si vyberajú „svoj klub, s ktorým prežívajú ako úspechy, tak aj neúspechy. Objavil sa fenomén „identifikácia“ s klubom či športovcom známy už zo staroveku. To so sebou prinieslo i nebezpečie nekritického obdivu spočívajúceho na emocionálnom základe. Takto emočne naladení diváci potom prežívajú prípadné neúspechy „svojho“ družstva ako svoj osobný neúspech a ich následné reakcie sa stávali znovu vážnym problémom“* (Slepíčka a kol., 2010, s.14).

2.1 Historický vývoj diváckeho násilia

Britská choroba (ang. British Disease), ako býva často označované futbalové chuligánstvo, má svoje korene na britských ostrovoch, odkiaľ sa postupne rozšírila do celého sveta od 70. rokov 20. storočia. Táto nová forma „správania“ okamžite privolala záujem médií a vedcov z rôznych oborov, ktorí sa pokúšali o vysvetlenie a popísanie tejto, nie príliš dobre vyvíjajúcej sa situácie. Najskôr sa týmto novým javom začali zaoberať britskí psychológovia a sociológovia (Mareš et al., 2004).

Ako uvádza autor Smolík (2008) futbalové chuligánstvo tak ako ho poznáme dnes, vzniklo na začiatku šesťdesiatych rokov dvadsiateho storočia v Anglicku. V ostatných európskych krajinách bolo spozorované približne o desať rokov neskôr.

V šesťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia sa futbaloví fanúšikovia stali lepšie organizovanými, mobilnými a zmenil sa aj štýl podpory vlastného mužstva. Fanúšikovia začali pravidelne jazdiť za svojim mužstvom na všetky zápasy. Pod vplyvom emócií prichádzalo napríklad k agresívnym útokom, ničeniu vlakov pri cestách na zápasy a pod. Skupiny začali dni zápasov využívať ku konfrontácii s rivalskými zoskupeniami. Nezanedbateľnú úlohu zohrávali médiá, najmä v súvislosti so šírením tzv. morálnej paniky a častému prezentovaniu chuligánskych excesov (Frosdick, Marsh 2005).

V boji proti chuligánom dochádzalo vo Veľkej Británii v priebehu sedemdesiatych rokov k aplikácii postupov, kedy špeciálne vycvičené policajné jednotky zatýkali chuligánov priamo na tribúnach. Cieľom vlády bolo v tejto dobe dostať situáciu na takú úroveň, kedy bude správanie fanúšikov na štadiónoch udržateľné za pomoci polície, pričom úspešnosť boja s chuligánmi bola dokladaná počtom zadržaných počas futbalových stretnutí (Taylor, 2014).

Medzi ďalšie aktivity v boji proti diváckemu násiliu na štadiónoch môžeme zaradiť napríklad úplný zákaz predaja alkoholických nápojov v priebehu futbalových zápasov, zavedenie uzavretých televíznych okruhov alebo nové stratégie policajného boja s organizovaným futbalovým chuligánstvom vrátane infiltrácie tajných policajtov do chuligánskych gangov atd. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004).

V súvislosti s bezpečnostnými opatreniami už nebolo možné vyvolávať bitky priamo na štadiónoch, a tak sa boje chuligánov presúvali najčastejšie na perifériu mesta. Do ďalších častí Európy sa chuligánstvo šírilo aj vďaka

výjazdom anglických chuligánov za svojím tímom pri pohárových alebo reprezentačných zápasoch. Prichádzalo k profilácii niektorých gangov smerom k pravicovému extrémizmu. Deviantné správanie fanúšikov v zbytku Európy sa potom spojilo so snahou mladších generácií o napodobnenie javov z Veľkej Británie.

Aj napriek celoeurópskemu vplyvu pôvodného anglického chuligánskeho hnutia je potrebné vziať do úvahy, že prejavy diváckeho násilia sa môžu vzhľadom k špecifickým podmienkam vývoja výrazne líšiť, a to v národnom tak aj v regionálnom merítku (Frosdick, Marsh 2005).

Od osemdesiatych rokov minulého storočia na základe inšpirácie anglickými chuligánmi začalo prichádzať k bojom medzi rivalskými skupinami fanúšikov aj v Československej socialistickej republike. Vulgarita i brutalita mala stúpajúcu tendenciu a objavovali sa výtržnosti i mimo štadiónov. Znaky chuligánstva môžeme popísať konkrétne od roku 1985, kedy bez strát na životoch, došlo k poničeniu vlaku fanúšikmi Sparty Praha na ceste do Banskej Bystrice. Išlo o správanie, ktoré bolo pre vtedajšie štátne zriadenie výhradne otázkou západných krajín. Nulová tolerancia k tomu správaniu značí počet tridsiatich potrestaných a následné zavedenie regulácií, medzi ktoré patrila možnosť šacovať fanúšikov pri vstupe na futbalový štadión, ale taktiež zákaz vnášania klubových vlajok a šálov do hľadiska, prípadne obmedzenia predaja alkoholických nápojov v hľadisku.

Autori Mareš, Smolík, Suchánek (2004) toto obdobie označujú za „prechuligánsku etapu neorganizovaného futbalového násilia, výtržností a vandalizmu“. Obdobie od polovice deväťdesiatych rokov následne potom označujú ako etapu moderného futbalového chuligánstva organizovaných gangov.

Autor Smolík (2008) uvádza, že toto obdobie je charakterizované cielenou činnosťou stabilných skupín pri niektorých futbalových kluboch v podobe

konsolidovaných gangov s vlastnými názvami, pričom členovia sami seba chápu ako „príslušníkov špecifickej (chuligánskej) entity“. Táto subkultúra dodržiava špecifické sociálne normy a formy incidentov, ktoré sú často rovnaké ako v zahraničí: vníkanie na hraciu plochu, hádzanie predmetov na hraciu plochu, hádzanie predmetov na aktérov hry, výtržnosti, vandalizmus, konflikty s použitím násilia (napr. voči fanúšikom súperovho tímu, voči hráčom i rozhodcom).

Z Európskeho dohovoru o problematike diváckeho násilia a nevhodného správania na športových podujatiach, obzvlášť pri futbalových zápasoch zo dňa 19. augusta 1985, ktorý bol prijatý v Štrasburgu, vyplývajú pre športové kluby úlohy a povinnosti ako: spolupráca a výmena informácií medzi policajnými silami, vymenovanie usporiadateľov zo svojich radov pri divácky atraktívnych a rizikových zápasoch, kontrola predaja vstupeniek, zákaz vstupu ľuďom pod vplyvom alkoholu a drog, prinášanie nebezpečných predmetov, ktoré by mohli byť použité pri násilných činoch a ďalšie (Nikl, Volevecký, 2007).

2.2 Davové správanie

V súvislosti s diváckym násilím často pod vplyvom emócií prichádza k hromadnému narušeniu verejného poriadku. Ako uvádza Zámeck (2013) *“za hromadné narušenie verejného poriadku môžeme považovať narušenie verejného poriadku za účasti veľkého počtu jedincov, pri ktorom prichádza k porušovaniu právnych noriem štátu, najmä oprávnených záujmov fyzických a právnických osôb a k poškodzovaniu majetku”* (Zámeck, 2013, s. 14).

Jedinci, ktorí sa v rámci diváckeho násilia zúčastňujú hromadného narušenia verejného poriadku, sa dopúšťajú násilného a protiprávneho konania v rámci davového správania.

Autor Hladík (2004) definuje dav nasledujúco: „*dav je prechodné zhromaždenie väčšieho počtu ľudí na určitom mieste. Ľudia sú v bezprostrednom kontakte a reagujú na podnety rovnakým spôsobom alebo obdobným spôsobom. V dave sa uplatňujú primitívne, ale silné pudy a emócie. Emocionálny spôsob jednania nie je koordinovaný rozumom*“ (Hladík, 2004, s.25).

Jedným z najvýznamnejších autorov, ktorý sa davom a jeho činmi zaoberal bol Gustave Le Bon. Podľa neho je dav za určitých okolností zhromaždením ľudí, ktoré má nové vlastnosti a tieto vlastnosti sa podstatne líšia od vlastností všetkých jedincov, z ktorých sa skladá. Uvádza, že „*vedomá osobnosť sa stráca a city a myšlienky všetkých jednotiek sú zamerané rovnakým smerom. Tvorí sa prechodná kolektívna duša, ktorá však má veľmi určité vlastnosti. Zo základného zoskupenia sa stalo to, čomu z nedostatku dokonalejšieho pomenovania hovorím dav organizovaný alebo ak chcete dav psychologický. Ten potom utvára jedinú bytosť a je podrobený zákonu duševnej jednoty davov*“ (Gustave Le Bon, 2016, s.13).

Určitú úlohu pri eskalácii agresivity môžu zohrávať situačné faktory prostredia ako je napr. hluk, teplota alebo preplnenosť priestoru. Rovnako však môžeme pozorovať aj prvky teórie kolektívneho správania, ktoré sa zameriavajú na vzájomné pôsobenie členov davu a majú priamy vzťah k diváckemu násiliu: teória nákazy a zbližovania, teória kritických noriem a teória pridanej hodnoty. **Teóriu nákazy** ako prvý spracoval autor Le Bon. Uvádza, že myšlienky, nálady a zvyky sa môžu v dave rýchle preberať a nekriticky prijímať. Jeden rozrušený človek môže „nakaziť“ ďalších. Skupina sa potom stáva ľahko náchylnou k podnetom vodcu. **Teória zbližovania** zase podobne argumentuje rastúcou homogenitou davu, kedy prichádza k zbližovaniu rovnako zmýšľajúcich ľudí, čo vedie k znižovaniu zábran a nakoniec ku kolektívnym akciám. **Teória kritických noriem** pracuje s konformitou ako s kľúčovým faktorom. Výskyt deviantného správania je pravdepodobnejšie, ak dav začne považovať antisociálne štandardy správania ako správne v danej situácii (Wann et al. 2001).

Ako uvádza Ward (2002) **teória vynárajúcich sa noriem** hovorí, že sila noriem je významnejšia ako individuálna motivácia. Ľudia sa na športových podujatiach dopúšťajú agresívneho správania, pretože považujú takéto správanie za vhodné alebo očakávané. Nazerá na extrémne správanie sa v dave ako na dôsledok procesu sociálneho vplyvu, ktorý sa objavuje, ak členovia davu chcú porozumieť a reagovať na nejakú nejednoznačnú situáciu. Uvedený autor vychádza z toho, že dav je heterogénny vo svojich pocitoch, motívoch a správani. Až následkom symbolickej interakcie vzniká zdieľané porozumenie situácie.

2.3 Agresivita a agresívne konanie na futbalových štadiónoch

Pôvodné slovo agresia pochádza z latinského „agredi“ a znamenalo priblížiť, pristúpiť, útočiť, dosiahnuť niečo prostredníctvom násilia. V súčasnosti popisuje tento pojem jav spojený s útočením, nepriateľstvom, prípadne výbojnosťou jedinca voči objektu, ktorým môže byť čokoľvek, napríklad vec, človek, myšlienka atď.

Agresia môže byť chápaná ako útočné správanie, zamerané na poškodenie alebo zničenie objektu ako vo zmysle fyzickom (fyzické napadnutie druhej osoby, ktoré jej spôsobí zranenie, alebo dokonca smrť) tak aj symbolickom (napr. napadnutie druhého a jeho psychické zraňovanie nevecnou kritikou, neoprávnenými výhradami, ale taktiež aj ohováraním, nadávkami atď.) (Nákonečný, 2005).

Pedagogický slovník (2013) ponúka pod heslom agresivita nasledujúci text: „agresivita - útočnosť“ je tendencia prejavovať nepriateľstvo či už slovne alebo útočným činom, tendencia presadzovať sám seba, svoje záujmy a ciele bezohľadne, nemilosrdne až brutálne. Rovnako aj tendencia ovládnuť sociálnu

skupinu, získať také postavenie, ktoré umožňuje vnucovať jej určité názory, rozhodovať o jej činnosti a osud jednotlivých členov.

Za hostilitu môžeme obecné považovať nenávisťný postoj proti sebe, alebo niekomu inému. „*Prejavy nepriateľstva - hostility vyjadrujú trvalú tendenciu nepriateľsky myslieť a nepriateľsky konať, a to až k hranici agresie*“ (Sekot, 2006, s. 69).

Pre pojem divácke násilie nie je vžitá presná definícia. Väčšinou ho charakterizujeme ako násilie alebo nebezpečné správanie divákov v súvislosti so športovými zápasmi. Môže sa odohrávať na štadiónoch, v ich bezprostrednom okolí (najčastejšie ulice, nádražie, reštaurácia), alebo na trasách presunu fanúšikov (Slepička, Hošek, Hátlová, 2006).

Správanie sa športových fanúšikov je z hľadiska jeho intenzity veľmi dynamické. V malých časových rozstupoch často u fanúšikov prichádza k striedaniu sa kľudných, racionálne zvládaných reakcií s výbušnými prejavmi agresivity. Tieto agresívne prvky sa obyčajne objavujú ako následok nezvládnutej emocionality, očakávania interpersonálnych konfliktov alebo frustračných stavov (Slepička, 2010).

Autori Nikl a Volevecký (2007) uvádzajú definíciu diváckeho násilia vo vzťahu k trestnému právu hmotnému, a to nasledujúcim spôsobom: „*Divácke násilie je taký druh trestnej činnosti, ktorú spáchal páchatel' – divák za použitia násilného alebo obdobne hrubého jednania v súvislosti s konaním určitej hromadne sledovanej spoločenskej či športovej udalosti, pričom k takej trestnej činnosti nemusí nutne prichádzať priamo na mieste konania sledovanej udalosti*“. (Nikl a Volevecký, 2007, s. 25).

2.4 Diváci na futbalových štadiónoch

Futbalové stretnutie sa stáva pre veľa ľudí súčasťou životného štýlu a môže v divákovi vyvolať rôzne emočné prežitky. Tie môžu byť umocňované napríklad vzťahom ku hre, ku klubu, k hráčovi alebo naopak nemajú s hrou nič spoločné.

Futbalový divák je človek, ktorý nie je zaujatý športovým dianím na ihrisku. Nezáleží mu na tom, ktorý tím zvíťazí. Nie, že by tomuto divákovi nezáležalo na výsledku stretnutia, ale nie je pre neho až tak podstatný, futbal sleduje iba pre svoje potešenie, pre radosť ktorú môže tento šport poskytnúť. Dianie na ihrisku hodnotí objektívne, bez väčších emócií. Nepatrí medzi jedincov, ktorí sú tesne spätí s klubom, nenesí jeho symboly. Nie je vyhradený a sleduje aj iné športy. Naproti futbalovému divákovi je **futbalový fanúšik** už veľmi spätý s klubom, či futbalovým družstvom. Na stretnutie svojho tímu chodí zásadne oblečený do repliky klubového dresu, prípadne šálu alebo čapice, ozdobuje tribúny štadiónu transparentami a vlajkami (Nikl a Volevecký, 2007).

Chorály a popevky sú podľa niektorých typov fanúšikov neoddeliteľnou súčasťou väčšiny futbalových stretnutí. Môžeme ich rozdeliť do dvoch zásadných kategórií. V tej prvej sú chorály bez vulgarizmov, alebo aspoň väčších vulgarizmov, kedy tieto chorály a popevky oslavujú klub, hráčov, mesto a pod. Veľmi často však fandanie smeruje k zosmiešneniu protivníka, bohužiaľ v choráloch a popevkoch nachádzame tiež hanlivé výroky s rasovým podtextom, kedy tieto smerujú k napádaniu príslušnosti osôb k určitej rase, etniku, prípadne národnosti a je už potom ľahostajné, či je napádaný hráč, divák alebo celý klub.

Keď hrá za niektorý klub futbalista čiernej pleti, ozýva sa z tribúny bučanie a zvuky, ktoré napodobňujú hlas opice. Fanúšikovia taktiež radi útočia

na city druhých urážaním rodinných príslušníkov, predovšetkým matiek. To všetko je samozrejme spojené s odvetnými šarvátkami a bitkami.

Gitler (2001) prirovnáva futbalových hráčov z pohľadu fanúšikov, k polobohom a hrdinom, ktorých títo jedinci uctieujú. Fanúšikov oproti tomu vidí ako bojovníkov, ktorí pre svojich hráčov a klub nasadia aj svoj život.

Je veľmi ťažké výrazným spôsobom metodicky rozlíšiť a rozdeliť určité osoby a skupiny, ktoré majú s futbalom čo dočinenia. V negatívnom slova zmysle sa najviac stretávame s oslovením chuligán alebo rowdies, ktoré sa dá do slovenčiny preložiť ako bitkár. Avšak môžeme sa stretnúť aj s označením ultras, ktoré je od rowdies ťažké odlíšiť podľa správania a jednania fanúšikov.

Osoby prítomné na futbalových aj iných športových stretnutiach autori Mareš, Smolík a Suchánek (2004) rozlišujú do nasledujúcich skupín:

- **diváci** - v podstate neutrálne osoby (vrátane televíznych divákov),
- **fanúšikovia** - osoby vyjadrujúce citové zapojenie do diania (nosia šále, čapice a ďalšie symboly),
- **Ultras** - „vlajkonosiči“, osoby ktoré sa identifikujú s klubom (tímom, mestom) a venujú veľa času príprave choreografie (choreo, ultrasoviny) cez stretnutie. Vytvárajú tzv. atmosféru na štadióne v „ultras“ sektore, teda v „kotle“ Vyrábajú vlajky, choreografie, plagáty, samolepky, vlastné oblečenie a pod.,
- **rizikovní fanúšikovia (fans)** - osoby, dopúšťajúce sa nevhodných prejavov v hľadisku,
- **Hooligans** - osoby, ktoré sa opakovane dopúšťajú násilia na iných osobách, a to ako organizovanou tak i neorganizovanou formou. Zmyslom hooliganských skupín často nebýva klasické fandanie svojím klubom, respektíve je to fandanie prenesené do úplne iných sfér, kedy „zápas“ v pojatí hooligans skupín nie je samotné stretnutie, ale bitka medzi gangami súperových športových tímov.

Mareš (2011) si všima zohľadňujúcu úlohu pravicového extrémizmu vo sfére športu. Chuligánstvo potom podľa neho nadobúda politickú dimenziu, avšak nemusí byť spojené s presadzovaním ideových záujmov. Mareš tak mapuje aktívnu rolu fanúšikov iba v rovine chuligánstva a nerozvíja možnosť prípadného dialógu v oblastiach, kde pozícia fanúšikov môže hrať rolu vo vzťahu voči inštitúciám riadiacich futbal.

O chuligánstve sa dá hovoriť aj cez koncept subkultúry mládeže. S pojmom subkultúra vo svojom článku *Tretí pólčas – futbaloví chuligáni v ČR a násilí* pracuje autorka Vochocová (2007), ktorá analýzou novinových článkov vníma odlišnosti medzi oboma skupinami ešte výraznejšie, vo zmysle ich vzájomného vzťahu, kedy jednanie futbalových chuligánov spôsobuje odliv fanúšikov zo štadiónov. Za ďalší rys subkultúry považuje komunikatívnosť medzi jednotlivými tábormi pri dohadovaní vzájomných stretov.

2.4.1 Príslušníci skupiny Roligans

Roligans je skupina fanúšikov, ktorí sa aktívne zúčastňujú ligových aj reprezentačných zápasov. Obvykle je tvorená veľkým počtom účastníkov a môžeme medzi nimi nájsť celé rodiny s ich deťmi. Táto skupina sa chová bezkonfliktne a neohrozuje ostatných účastníkov stretnutia. Každá väčšia aj menšia roligans skupina je na prvý pohľad jasne známa, najmä vďaka farebnosti zladenej do klubových či štátnych farieb. Okrem oblečenia sú často k videniu pomalované tváre, humorné čapice a masky, šály a ďalšie predmety s klubovou tematikou. Do tejto skupiny patria predovšetkým dánski a rakúski fanúšikovia (Bayer, 2002).

2.4.2 Príslušníci skupiny Ultras

Ultras sa skladá z ľudí, ktorí sa zdržujú iba v skupinách. Stále ale musíme mať na pamäti, že ultras nie je to isté ako hooligans. Verejnosť však medzi týmito dvoma pojmami väčšinou nerozlišuje rozdiel. Na rozdiel od chuligánov „bojujú“ ultras za svoj tím vytváraním rôznych chorálov, choreografií, samolepiek, vlajok, plagátov. Pre týchto fanúšikov je tento spôsob trávenia voľného času skôr hobby. Zjednodušene povedané, vytvárajú jedinečnú atmosféru pre svoje vzory. Táto skupina však na rozdiel od hooligans nie je úplne bezkonfliktná. Nevyvoláva síce násilné strety ako hooligans, ale často zapríčiňuje narušenie hry na ihrisku. Typické pre ňu je napríklad hádzanie konfiet, dymovnic, delobuchov a iných pyrotechnických pomôcok so svetelným a zvukovým efektom.

Autor Slepíčka (2010) uvádza, že skupina ultras sa nezúčastňuje, ani nevyvoláva konflikty, ale súčasne sa im nebráni. V prípade ak pociťujú, že fanúšikovia súpera oslabujú česť „ich tímu“, dokážu sa aktívne pripojiť k obrane „svojho tímu“.

Autor Eliáš (2007) uvádza, že „rozdiely medzi chuligánmi a ultras fanúšikmi sa často vytrácajú. Časť jedincov začína svoju futbalovú „kariéru“ tým, že mávajú vlajkou na štadióne a sami o sebe prehlasujú, že sú „iba“ ultras fanúšikovia, po niekoľkých bitkách „povýšia“ medzi chuligánov, začnú nosiť špeciálne chuligánske symboly (napr. oblečenie), aby po niekoľkých rokoch mali tohoto náročného spôsobu života dosť, a vrátili sa buď do normálneho života alebo naspäť medzi ultras fanúšikov, zaoberajúcich sa skôr podporou svojho klubu v hľadisku ako bitkami s fanúšikmi protivníka.

2.4.3 Príslušníci skupiny Hooligans

Samotné slovo chuligán pochádza z anglického mena Hooligan a označuje človeka ako výtržníka, vandala, bitkára, ktorý nedodržiava spoločenské pravidlá a normy. Írska rodina Hooliganov žila koncom 19. storočia v juhovýchodnom Londýne. Jej členovia dávali neobvyklou formou najavo nespokojnosť s anglickou nadvládou nad Írskom. Od svojrázneho drsného humoru a výtržností prešli k bitkám a lúpežiam a skoro sa tak meno Hooligan stalo pojmom.

Autor Balcar (2000) uvádza, že ak používame slovo „hooligans“ teda chuligán, v súvislosti s futbalovým stretnutím, máme na mysli tých jedincov, ktorí na zápas prichádzajú s cieľom upozorniť na seba svojím agresívnym správaním. Nejde však o agresivitu transformovanú v spoločensky akceptovateľné emotívne správanie (napr. krik, smútok, radosť), ale o agresivitu prejavujúcu sa formou násilia namiereného proti konkrétnemu nepriateľovi. Anonymné prostredie, ktoré často agresívne správanie voči súperovi schvaľuje, nie je potom pre chuligána nebezpečné a dáva mu pocit beztrastnosti a neohrozenosti. V súčasnej dobe je najviac cítiť zreteľný posun chuligána smerom k prejavom ultrapravicového extrémizmu - tzn. k rasizmu, nacionalizmu, xenofóbii.

Možno konštatovať, že futbalové chuligánstvo je založené na partiách - bandách, väčšinou mladých „priaznivcoch“, ktorí prichádzajú na futbalové štadióny s primárnym cieľom vyvolať konflikt či bitku s inými podobnými skupinami súperovho tímu. Tieto skupiny (partie, bandy) majú vlastné názvy, ktorými sa vymedzujú od neorganizovaných skupín a aj voči iným skupinám. Niektoré z týchto partií sú veľmi dobre organizované a nezjednocuje ich iba klubové rivalstvo a nenávisť k nepriateľským chuligánskym skupinám, ale aj politické, rasové, náboženské, národnostné, regionálne a sociálne motívy.

Často sa teda môže stať, že jednotlivé hooligans skupiny ani na zápas nedorazia a svoje „stretnutie“ realizujú úplne mimo čas športového stretnutia. Ďalší týždeň potom v pohostinstve, kam hooligans chodia, kolujú fotografie. Hovorí sa o nich. Ale taktiež sa spomína na bitky a ďalšie „udalosti“. Skupín podporujúcich jeden tím je väčšinou viacej a ich názvy niekedy obsahujú slová ako gang, partia, banda, tlupa, komando, klan, divízia. Týmito názvami sa vymedzujú voči neorganizovaným skupinám. Na rozdiel od futbalových fanúšikov sa toľko nestotožňujú so samotným futbalovým klubom, ale identifikujú sa iba vlastnou hooliganskou skupinou.

Autor Sekot (2006) uvádza nasledujúce spôsoby chuligánskeho správania :

- vniknutie na hraciu plochu,
- hádzanie predmetov na hraciu plochu,
- výtržnosti (potýčky s políciou, usporiadateľkou službou a pod.),
- vandalizmus (vytrhávanie sedačiek, ničenie príslušenstva štadiónu),
- konflikty s použitím verbálneho aj fyzického násillia (proti chuligánom, fanúšikom a divákom súperovho tímu, voči hráčom vlastného, či súperovho mužstva, rozhodcovi, usporiadateľom, polícii, predstaviteľom či managementu futbalového klubu).

Podľa Mareša et al., (2004) sa futbaloví chuligáni delia:

a) podľa **spôsobu chuligánskeho jednania na štadióne:**

- vniknutie na hraciu plochu,
- hádzanie predmetov na hraciu plochu (dymovnice, mince, ...),
- výtržnosti (potýčky s políciou alebo s usporiadateľmi),
- vandalizmus,
- verbálne a fyzické násillie,
- rasistické prejavy,

- kombinácia niektorých z vyššie uvedených možností,

b) podľa **objektov proti ktorým je chuligánske správanie namierené:**

- nepriateľskí chuligáni,
- aktéri hry (vlastní hráči a protihráči, rozhodca),
- bezpečnostné zložky (polícia, usporiadateľská služba),
- kritizujúce osoby (napríklad fanúšikovia vlastného klubu, ktorí kritizujú správanie hooligans),
- ostatné (nezúčastnené osoby),

c) podľa **sociálnych rolí v „kotli“:**

- aggro leader - tvorí prvú líniu pri stretoch s rivalovou skupinou,
- nutter (šaše) - charakteristické potešenie, bláznivé správanie,
- hooligan,
- organizer (organizátor),
- fighter (bitkár) - aktívne podnecuje ostatných ku stretu skupín,
- heavy drinekr (opiley),

d) podľa **veku a „chuligánskej kariéry“:**

- novices („nováčikovia“) - priemerný vek 10 rokov,
- rowdies - priemerný vek 15 rokov,
- town boy - priemerný vek 18 rokov,
- hooligans - priemerný vek viac ako 18 rokov,

e) podľa **politckej orientácie:**

- apolitický hooligans (nemajú záujem o politiku),
- ultrapravicový hooligans,
- ultraľavicový hooligans,

- etnicko-regionalistický hooligans (napríklad príslušníci etnických menšín),
- náboženský hooligans.

Ako uvádzajú autori Nikl a Volevecký (2007) na štadiónoch títo jedinci obsadzujú pre nich typické priestory známe ako „kotle“. V Anglicku sa ich neslávne preslávení rowdies, zhromažďujú v miestach nazývaných „end“, vo Francúzsku „cop“, v Holandsku „side“. V súčasnej dobe sa stávajú postrachom futbalových štadiónov fanúšikovia z Poľska, ktorí svojou brutalitou a agresivitou bohužiaľ predstihli aj anglických rowdies. Svoje sektory nazývajú „mlyn“.

Fenoménom zásadného významu sú takzvaní „*internetoví chuligáni*“ alebo „počítačoví chuligáni“, ktorých chuligáni považujú za jedincov stojacich mimo scénu alebo za málo aktívnych a neúspešných chuligánov, ktorí si svoje nedostatky v rámci subkultúry kompenzujú fantáziami publikovanými na internete. Často sa im pripisuje úloha spúšťačov nekonečných debát a hádok medzi znepriatelenými skupinami (Vochocová, 2007).

2.5 Opatrenia proti diváckemu násiliu

Preventívne opatrenia v súvislosti s výskytom diváckeho násilia a výtržnosťami na štadiónoch je v Slovenskej republike veľmi diskutovanou a dlhodobou záležitosťou. Slovenská republika, ktorá je členom Európskej únie, vychádza vo svojej legislatíve týkajúcej sa diváckeho násilia z dokumentov nasledujúcich nadnárodných organizácií: UEFA a FIFA.

Opatrenia v oblasti policajnej spolupráce sprevádzajú aktivity na podporu fanúšikov. Najmä pri majstrovstvách sveta aj Európy sa osvedčili takzvané „ambasády fanúšikov“, ktoré pracujú na podobnom princípe ako fan-koučing.

Ide o mobilné informačné strediská, ktoré doprevádzajú národný tím a poskytujú fanúšikom najrôznejšie potrebné informácie v ich rodnom jazyku. Cieľom týchto ambasád je predchádzať situáciám, kedy prichádza zo strany fanúšikov k násilným incidentom spôsobeným frustráciou, nespokojnosťou alebo dezorientáciou. Fan-ambasády väčšinou fanúšikom poskytujú informácie o ubytovaní, doprave a ponúkajú pomoc pri zložitých situáciách, akými býva strata dokladov, okradnutie alebo potreba lekárskeho ošetrovania. V rámci tohoto informačného pôsobenia sa fanúšikovia okrem iného dozvedajú o bezpečnostnej politike poriadajúceho štátu, teda ktoré správanie je ešte políciou akceptované, a ktoré už nie. Tiež sa im pripomínajú predmety, ktoré nemôžu nosiť na štadión.

Ďalej sa touto problematikou zaoberá celá rada vládnych, ale aj nevládnych inštitúcií. Základnou zložkou na úrovni štátu sú inštitúcie v oblasti vnútornej bezpečnosti, ktoré zasahujú do celkového bezpečnostného systému štátu. Patrí sem napr. Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Úrad vlády SR, vládny splnomocnenec pre ľudské práva, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR atď. Na úrovni rezortu Ministerstva vnútra SR sa futbalovým chuligánstvom a s ním spojenými prejavmi rasizmu a extrémizmu zaoberajú zložky medzi ktoré môžeme zaradiť predovšetkým Odbor poriadkovej polície a Odbor prevencie kriminality.

2.5.1 Union of European Football Associations

UEFA, ktorá bola založená v Bazileji vo Švajčiarsku 15. júna 1954, je najväčšia zo všetkých šiestich kontinentálnych konfederácií, ktoré spadajú pod Fédération Internationale de Football Association. UEFA spolupracuje a spolupracovala s futbalovými klubmi už od ich vzniku a snažila sa o zlepšenie situácie na štadiónoch aj mimo nich. Disciplinárna komora UEFA môže udeliť hráčom, klubom i divákovi najrôznejšie tresty, napr. udelenie

pokarhania, peňažného trestu, preloženie zápasu na iný štadión, zakázať účasť divákov na štadióne alebo úplného uzatvorenia štadiónu. Ďalej môže UEFA anulovať výsledok, nechať opakovať zápas, prípadne odobrať body a ako najväčší trest môže organizácia vylúčiť klub zo súťaže.

Ako uvádza Smolík (2008) UEFA podporuje fanúšikov organizujúcich aktivity proti násiliu a rasizmu. Najväčším združením aktivít proti chuligánskych a proti rasistických fanúšikov je FARE (Football Against Racism in Europe).

2.5.2 Fédération Internationale de Football Association

FIFA vznikla 21. mája 1904 v Paríži a združuje 208 futbalových asociácií na svete. Teraz sa sídlo nachádza v švajčiarskom Curychu. Rovnako ako UEFA, tak i FIFA sa snaží bojovať proti násilnému správaniu futbalových fanúšikov a rasizmu avšak v celosvetovom meradle. FIFA spoločne s ďalšími šiestimi konfederáciami úzko spolupracuje proti futbalovému chuligánstvu, prejavoch rasizmu na štadiónoch a podporuje tzv. slušnú hru, tzn. „fair play“ (Goldblatt, Acton, 2010).

V Buenos Aires sa 7. júla 2001 konal mimoriadny kongres FIFA proti rasizmu a xenofóbii vo futbale. Záverečná rezolúcia vyzýva všetkých priamo i nepriamo zainteresovaných na futbale (vlády, úrady, rozhodcov, funkcionárov, trénerov, fanúšikov médií, usporiadateľov atď.) k boji proti rasizmu (Smolík, 2008).

2.5.3 Činnosť policajného zboru Slovenskej republiky v rámci zvládania násilia na štadiónoch

Ako uvádza Augustín (2013) jednou z najproblematickejších oblastí v ktorých najčastejšie dochádza k hromadnému narušeniu verejného poriadku prostredníctvom protiprávneho konania a pôsobenia davu je v podmienkach Slovenskej republiky divácke násilie.

Preventívne opatrenia v oblasti negatívnych javov v súvislosti s diváckym násilím môžeme nájsť ukotvené aj v legislatíve platnej v Slovenskej republike (ďalej iba SR). V súlade so zákonom 1/2014 Zbierky zákonov SR, konkrétne § 16 sa účastníkovi podujatia zakazuje:

- *vnášať na miesto konania podujatia a používať pyrotechnický výrobok, strelnú zbraň, chladnú zbraň alebo inú vec, ktorou možno urobiť útok proti telu dôraznejším, okrem ich použitia na výkon športovej činnosti,*
- *navštevovať podujatie pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok,*
- *vnášať na podujatie alkoholické nápoje,*
- *mať zakrytú tvár spôsobom sťažujúcim alebo znemožňujúcim jeho identifikáciu,*
- *používať štátne symboly cudzích štátov alebo ich predchodcov znevažujúcim spôsobom alebo iným spôsobom, ktorým možno podnecovať k narušeniu verejného poriadku alebo ohrozeniu riadneho priebehu domáceho podujatia,*
- *vnášať štátne symboly cudzích štátov alebo ich predchodcov na domáce podujatie, pri ktorom môže dôjsť k narušeniu verejného poriadku alebo k ohrozeniu bezpečnosti, zdravia alebo mravnosti účastníkov podujatia,*
- *vnášať na podujatie písomné, grafické, obrazové, zvukové alebo obrazovo-zvukové vyhotovenie:*
 1. *textov a vyhlásení, zástav, odznakov, hesiel alebo symbolov skupín alebo hnutí a ich programov alebo ideológií, ktoré smerujú k potláčaniu základných ľudských práv a slobôd,*

2. *obhajujúce, podporujúce alebo podnecujúce nenávisť, násilie alebo neodôvodnene odlišné zaobchádzanie voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine, pôvodu rodu alebo pre ich náboženské vyznanie,*

- *vhadzovať predmety do priestoru športoviska.*

(<http://www.smf.sk/materials/supervisor/14-z001.pdf>)

V súlade so zákonom č. 479/2008 Zbierky zákonov SR Poriadková jednotka Policajného zboru (ďalej iba PZ) môže byť nasadená v nasledujúcich prípadoch:

- pri obnove verejného poriadku, ak bol porušený skupinou osôb,
- pri mimoriadnej udalosti (živelná pohroma, havária a katastrofa),
- počas mimoriadnej udalosti.

Poriadková jednotka PZ je určená na vykonávanie služobných zákrokov, ktoré vykonáva pod jednotným velením vtedy, ak nemožno dosiahnuť želaný stav pri plnení stanovených úloh v režime bežného či zvýšeného výkonu služby.

Čo sa týka technických prostriedkov, ktoré uľahčujú vykonávanie služobných zákrokov, či vykonávanie ostatnej služobnej činnosti, sem zaraďujeme:

- **špeciálnu techniku** - špeciálna vodná striekačka, obrnený transportér, buldozér, vysokozdvížna plošina, žeriav,
- **ostatnú techniku** - vozidlá určené na prepravu policajtov, skupinové vrhače slzných granátov, špeciálne vozidlá pre zásahové jednotky, zastavovací pás na násilné zastavenie dopravného prostriedku, prenosné zátarasý.

Neoceniteľnými pomocníkmi pravidelne zaraďovanými do zostáv poriadkovej jednotky bývajú psovodi so služobnými psami, ako i príslušníci jazdnej polície na služobných koňoch. Pôsobenie poriadkovej jednotky pri eliminácii hromadného narušenia verejného poriadku s prvkami diváckeho násilia má v prevažnej väčšine prípadov represívnu podobu eliminácie vzniknutej konfliktnej situácie. Pri jej pôsobení tak dochádza k bezprostrednému zasahovaniu do základných ľudských práv a slobôd osôb pôsobiacich v rámci davu pri hromadnom narušení verejného poriadku. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby sa všetci policajti nasadení pri vykonávaní služobných zákrokov pod jednotným velením v rámci poriadkovej jednotky držali zásad, medzi ktoré patria - zásada zákonnosti, legality, oportunity, primeranosti, subsidiarity, prevencie, rýchlosti a rozhodnosti, ostražitosti a bdelosti, inštruktáže, spolupráce, kultivovaného výkonu služby a dodržania profesionálnej etiky (Cigánik, 2001).

Autor Loffler (2014) uvádza, že pri hromadnom narušení verejného poriadku je vhodné nasadiť antikonfliktný tím. Jeho členovia transparentným spôsobom a najmä prostredníctvom využitia adekvátnej krízovej komunikácie môžu výrazným spôsobom napomôcť k predchádzaniu agresívneho správania. Krízová komunikácia je cielene zameraná na problémových účastníkov akcie a zástupcov médií. Okrem zmiernenia napätia a agitovanosti im podávajú informácie ohľadom zmyslu a účelu príslušných policajných opatrení, rovnako upozorňujú účastníkov akcie na zákonné povinnosti polície v prípade páchania protiprávneho konania.

Dôležitým právnym nástrojom v boji s diváckym násilím sa stal dnes už bežné využívaný alternatívny trest zákazu vstupu na športové, kultúrne a iné spoločenské akcie, ktorý je súčasťou trestného zákonníka. Podstatou nového alternatívneho trestu je súdom vyslovený zákaz vstupu na športové, kultúrne a iné spoločenské akcie a to na dobu až 10 rokov. Odsúdenému sa po dobu výkonu tohto trestu zakazuje účasť na určených športových, kultúrnych a iných

spoločenských akciách a ukladá sa mu povinnosť dostavovať sa podľa pokynov úradníka v období bezprostredne súvisiacich s konaním zakázanej akcie na určený útvar Polície SR.

Na štadiónoch je bezpečnosť zabezpečovaná poriadateľskou službou. Pravidlá pre vstup návštevníkov do areálu sú stanovené v návštevnom poriadku. Príslušníci Policajného zboru SR sú oprávnení k výkonu zákroku v priestoroch štadióna iba v prípade, že je tu závažným spôsobom ohrozená bezpečnosť osôb alebo majetku a vlastník nie je schopný cez všetky účinené opatrenia obnoviť pokojný stav- Každý zákrok polície na štadióne je individuálny a riadi sa aktuálnou situáciou, predovšetkým počtom zúčastnených osôb, miestom narušenia verejného poriadku a ďalšími faktormi.

2.5.4 Prevencia v boji proti radikalizmu a extrémizmu

Autori Mareš, Smolík a Suchánek (2004) uvádzajú, že organizácia Football Against Racism in Europe vydala plán na podporu boja proti rasizmu, ktorý bol následne asociáciou UEFA doporučený európskym futbalovým klubom. Uvedený plán obsahoval nasledujúce body:

- 1) Vydajte stanovisko, že klub netoleruje rasizmus a uverejnite, že zasiahne proti každému, kto sa podieľa na rasistických prejavoch.
- 2) Vydajte verejné prehlásenie, v ktorom odsúdite rasistické heslá pri zápasoch.
- 3) Dajte podmienku držiteľom permanentných vstupeniiek, že vstupenky nebudú platiť, pokiaľ sa ich držitelia budú podieľať na rasistických urážkach.
- 4) Vykonajte opatrenia k zabráneniu predaja rasistickej literatúry vo vnútri štadióna.
- 5) Disciplinárne postihujte hráčov, ktorí rasisticky urážajú.
- 6) Kontaktujte iné kluby, aby ste sa uistili, že proti rasistickej stratégii klubu rozumejú.

- 7) Podporujte spoločnú stratégiu medzi poriadateľskou službou a políciou k zamedzeniu rasistických prejavov.
- 8) Urýchlene odstraňte všetky rasistické grafity zo štadióna.
- 9) Zabezpečte rovnaké pracovné a služobné podmienky.
- 10) Spolupracujte so všetkými ďalšími skupinami a agentúrami, napr. s hráčskymi odbormi, fanúšikmi, školami, dobrovoľnými organizáciami, mládežníckymi klubmi, sponzormi, lokálnymi autoritami, lokálnymi podnikateľmi a políciou, aby ste rozvíjali proaktívne programy, aby ste zvýšili povedomie o kampani a eliminovali rasizmus a diskrimináciu.

V súlade s Koncepciou boja proti extrémizmu na roky 2015 - 2019 boli so zreteľom na situáciu na Slovensku a na vývoj extrémistickej scény za obdobie posledných rokov stanovené štyri základné strategické ciele:

- 1) Posilniť odolnosť komunit a jednotlivcov voči nedemokratickým ideológiám a extrémizmu.*
- 2) Zvyšovať povedomie o prejavoch a spoločenskej závažnosti extrémizmu a následkoch radikalizácie. Realizovať vzdelávanie v oblasti radikalizácie, extrémizmu a ich prejavov, upozorňovať na ich nebezpečenstvo prostredníctvom masmédií a vzdelávania vybraných cieľových skupín za účelom vytvozenia určitého systematického rámca je jedinou možnosťou ako dosiahnuť želaný stav v oblasti vzdelanosti a povedomia spoločnosti o týchto javoch.*
- 3) Efektívne monitorovať a odhaľovať trestné činy extrémizmu, stíhať ich páchatel'ov.*
- 4) Vytvárať inštitucionálne a personálne kapacity pre štátne orgány plniace úlohy vo veciach ochrany ústavného zriadenia, vnútorného poriadku a bezpečnosti štátu.*

3 CIELE PRÁCE A HYPOTÉZY

3.1 Ciele práce

V tejto bakalárskej práci sme si stanovili niekoľko cieľov. Prvý cieľ je priniesť ucelený náhľad na problematiku zvládania násilia na futbalových štadiónoch. Ďalej špecifický pohľad na divácke násilie a rovnako aj zistiť čo privádza futbalových chuligánov na futbalové štadióny.

V teoretickej časti sa budeme zaoberať históriou vzniku neprispôsobivých divákov, ich následnému členeniu do jednotlivých kategórií, preventívnymi opatreniami v oblasti diváckeho násilia ako aj možnosťami riešenia už vzniknutej mimoriadnej udalosti na športovom podujatí.

V praktickej časti je hlavným cieľom verifikácia či falzifikácia nami naformulovaných hypotéz. Pri vyhodnocovaní hypotéz budeme vychádzať z analýzy výsledkov získaných pomocou neštandardizovaného anonymného dotazníku, ktorý bol elektronicky distribuovaný medzi respondentov.

Ciele práce:

- na základe analýzy odbornej literatúry vypracovať ucelený náhľad na problematiku diváckeho násilia na štadiónoch,
- zmapovať motiváciu respondentov k návšteve športových podujatí,
- zistiť, koľko respondentov sa považuje za členov skupiny ultras, rowdies a hooligans,
- zistiť, aké formy správania sa fanúšikov sú pre respondentov prijateľné na športových podujatiach,
- verifikácia alebo falzifikácia hypotéz,
- realizovať komparáciu nami dosiahnutých výsledkov s výsledkami iných autorov.

3.2 Stanovené hypotézy

V bakalárskej práci sme si stanovili nasledujúce hypotézy:

- HYPOTÉZA 1 *Predpokladáme, že viac ako 50 % respondentov súhlasí s tvrdením, že prejavy ultras, rowdies či hooligans (používanie pyrotechniky, konzumácia alkoholu apod..) nepatria na športové podujatie.*
- HYPOTÉZA 2 *Predpokladáme, že viac ako 50 % respondentov nesúhlasí s násilným stretom s fanúšikmi súpera označovaným ako tretí polčas.*
- HYPOTÉZA 3 *Predpokladáme, že viac ako 50 % respondentov považuje bezpečnostné opatrenia za nedostatočné.*

4 METODIKA

4.1 Popis výskumného šetrenia

Pre potreby spracovania bakalárskej práce sme zvolili metódu kvantitatívneho výskumného šetrenia pomocou neštandardizovaného anonymného dotazníka. Túto metódu sme sa rozhodli aplikovať z dôvodu možnosti oslovenia väčšieho množstva respondentov. Výskumné šetrenie bolo začaté 1. 11. 2016 a ukončené 15. 3. 2017

4.2 Stanovenie výskumnej vzorky

Výskumu sa zúčastnilo celkovo 335 respondentov. Z toho 293 mužov a 42 žien. Dotazník bol distribuovaný pomocou sociálnej siete. A ďalej bol štandardizovaný anonymný dotazník uložený na elektronickom portáli www.dosc.google.com

Výskumná vzorka bola tvorená respondentami, ktorí mali trvalý pobyt v nasledujúcich okresoch: Skalica 59 (17,61 %), Senica 51 (15,22 %), Myjava 50 (14,93 %), Malacky 46 (13,73 %), Trenčín 44 (13,13 %), Trnava 51 (15,22 %) a variantu iný uviedlo 34 (10,15 %).

4.3 Výskumný nástroj

Ako výskumný nástroj sme pre potreby bakalárskej práce použili anonymný, neštandardizovaný dotazník vlastnej konštrukcie. Dotazník má dve časti. Prvá je anamnestická časť a druhá je časť vlastná. Pred týmito dvomi časťami sa nachádza úvodná inštruktáž dotazníka, v rámci ktorej respondentov zoznamujeme s dôvodom distribúcie dotazníka a taktiež s anonymitou

dotazníka. Otázky boli vytvorené v náväznosti na stanovené ciele a stanovené hypotézy.

V anamnestickkej časti dotazníka sme zisťovali pohlavie, vekovú skupinu, členenie ľudí na základe okresov na Slovensku.

Vlastnú časť dotazníka tvorilo 13 otázok, kde bola každá uzavretá. Otázky boli smerované na dosiahnuté vzdelanie, na motív návštevy futbalového stretnutia. Ďalšia otázka sa týkala názoru respondentov na správanie sa fanúšikov na i mimo futbalových štadiónov. V neposlednej rade boli otázky smerované na možnosti zlepšenia infraštruktúry a bezpečnostných opatrení na futbalových štadiónoch.

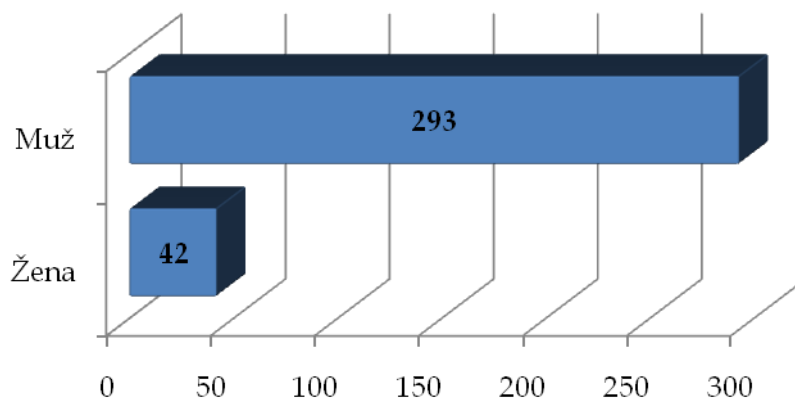
Zistené výsledky z dotazníkového šetrenia sme následne podrobili analýze. Výsledky z tejto analýzy sme znázornili formou prehľadných grafov po jednotlivých položkách.

5 VÝSLEDKY

5.1 Vyhodnotenie údajov z dotazníka

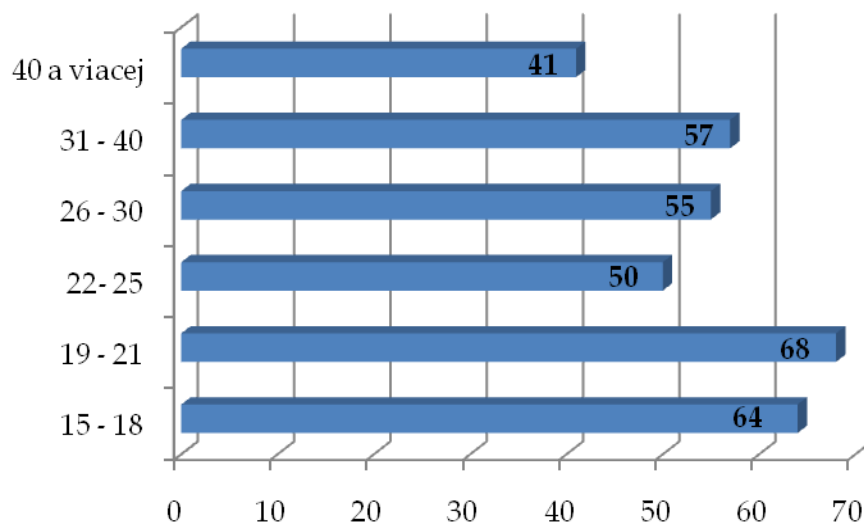
V nasledujúcej podkapitole uvádzame výsledky odpovedí respondentov.

Otázka č. 1 Uveďte vaše pohlavie.

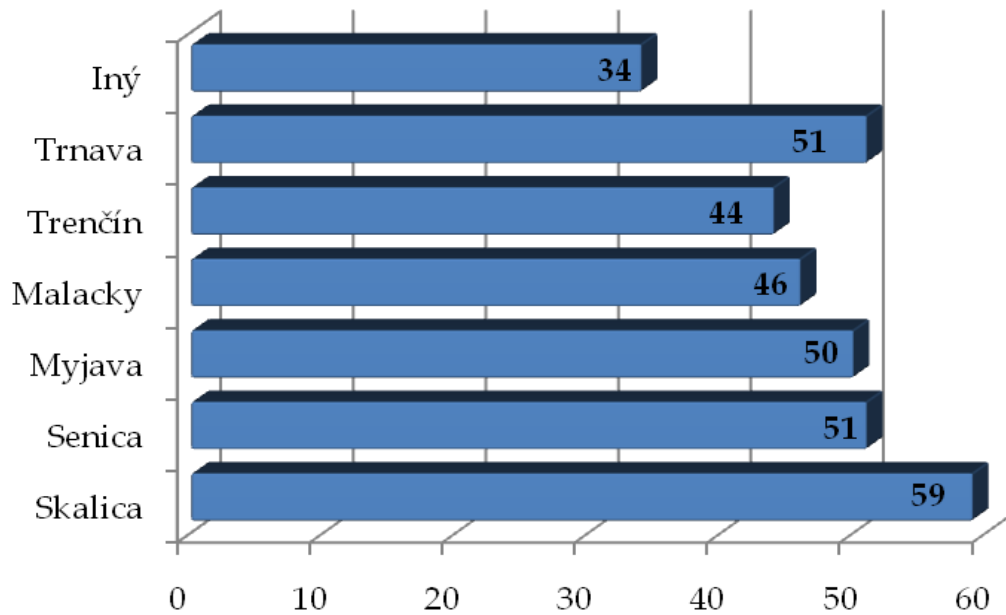
Obr. 1 – Pohlavie respondentov

Otázka č. 2 Uveďte Váš vek.

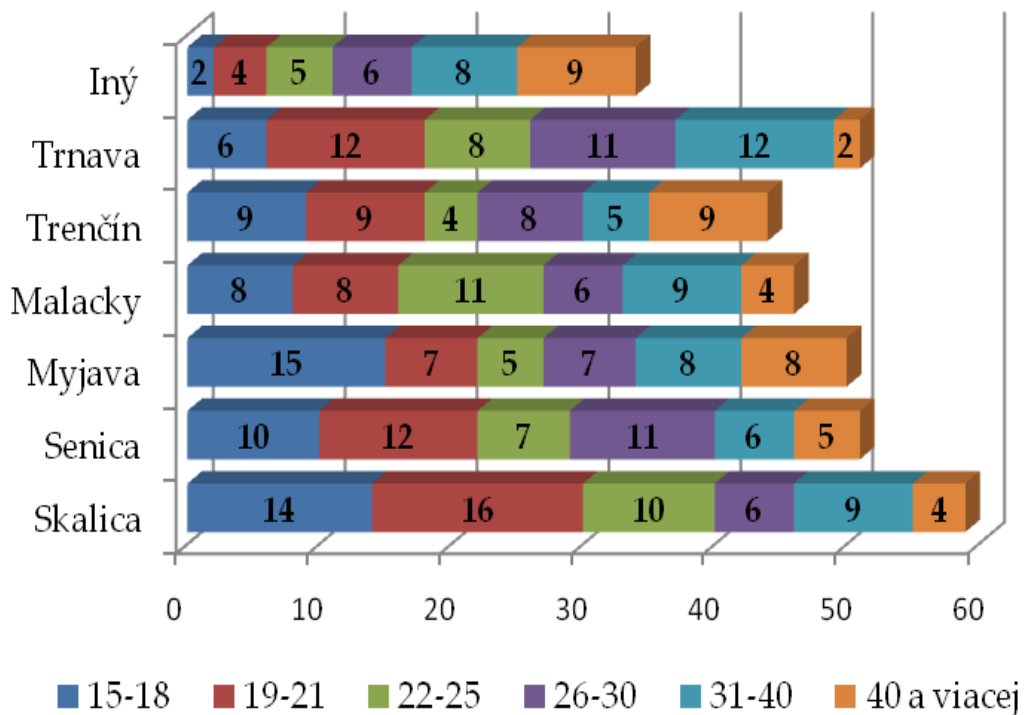

Obr. 2 – Vek respondentov

Otázka č. 3 Uveďte okres Vášho bydliska.

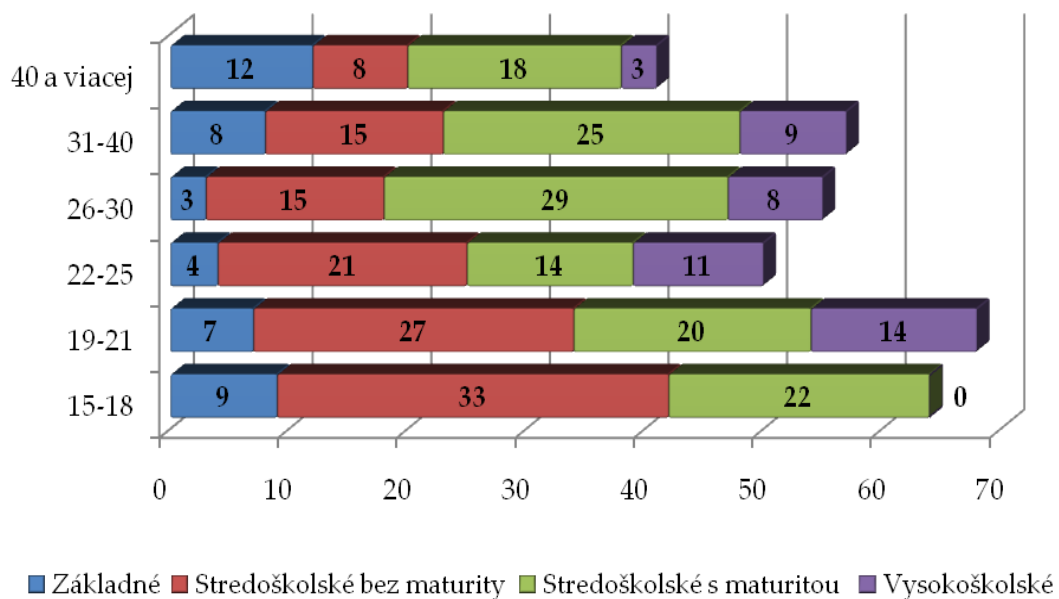

Obr. 3 – Rozloženie respondentov podľa okresov

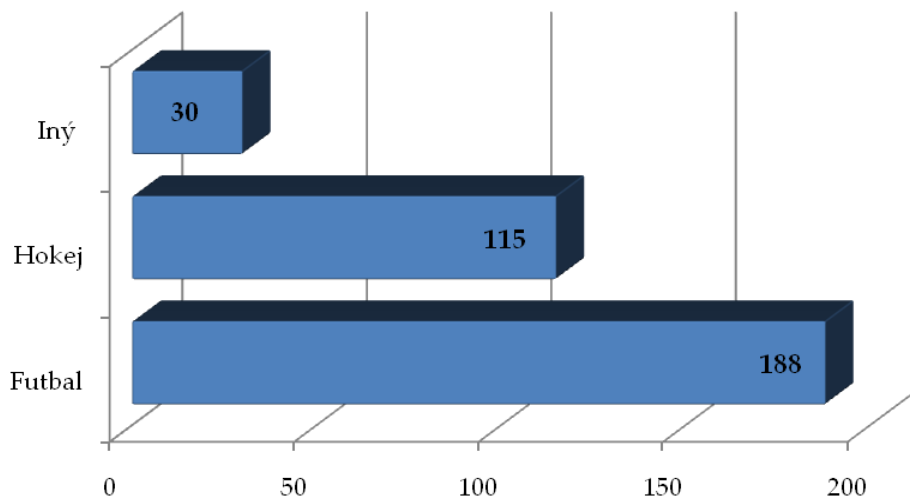
Obr. 4 – Vekové rozloženie respondentov členené podľa okresov

Otázka č. 4 Uveďte vaše ukončené vzdelanie.

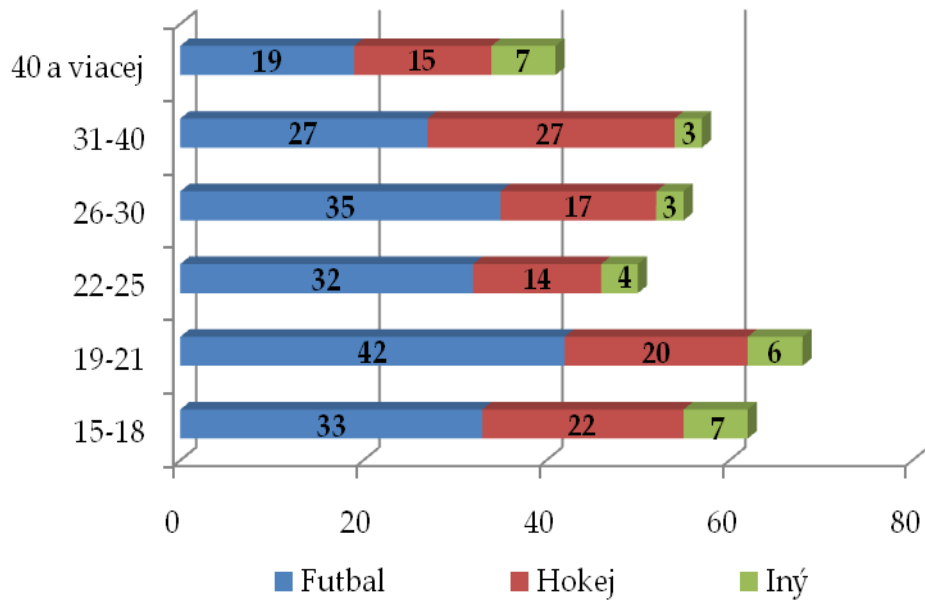

Obr. 5 – Najvyššie ukončené vzdelanie

Otázka č. 5 Aký je Váš najobľúbenejší šport?

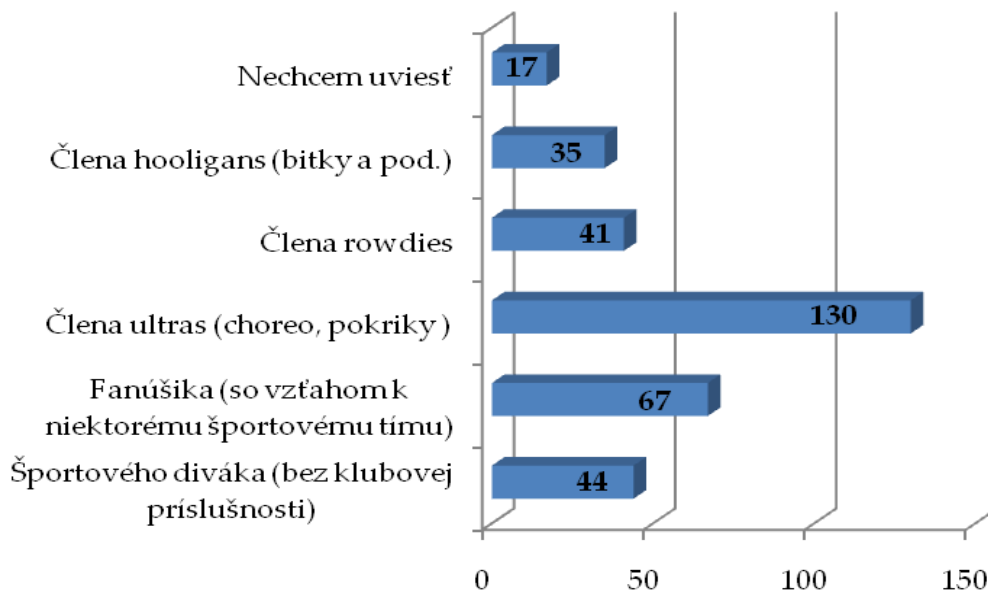

Obr. 6 – Typ najobľúbenejšieho športu

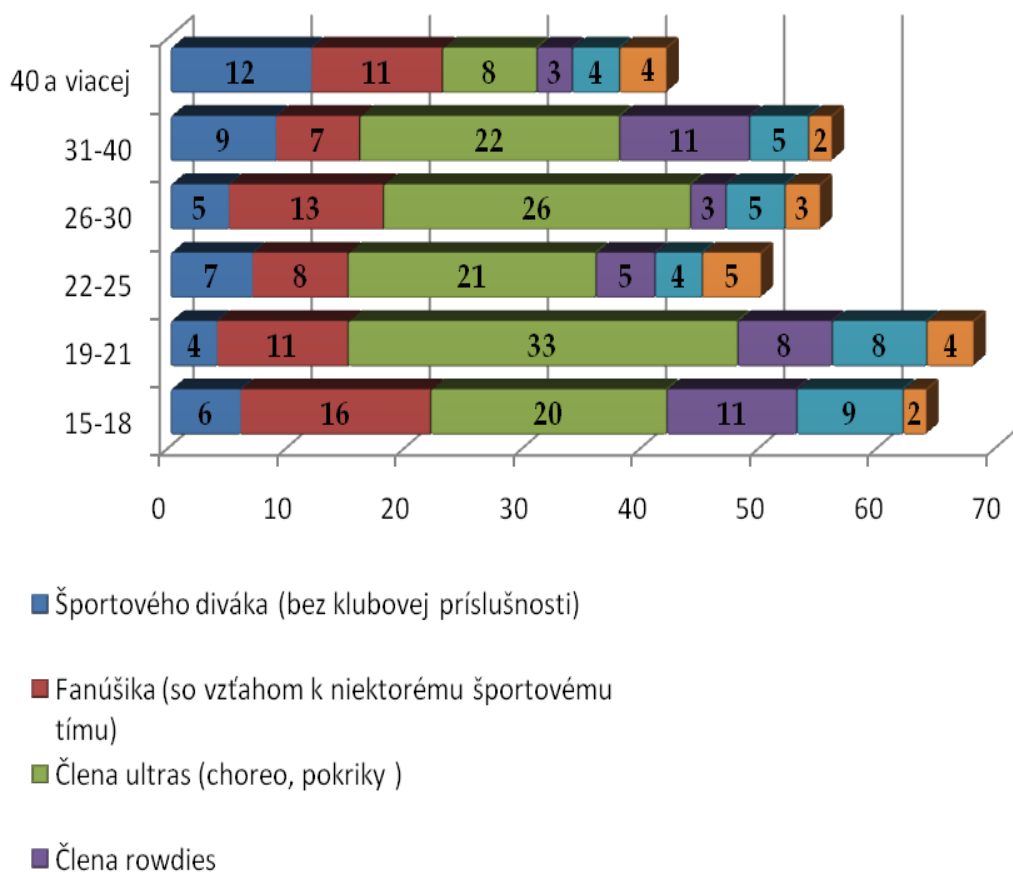

Obr. 7 – Typ najoblúbenejšieho športu členenie podľa veku

Otázka č. 6 Za akého sa považujete fanúšika?

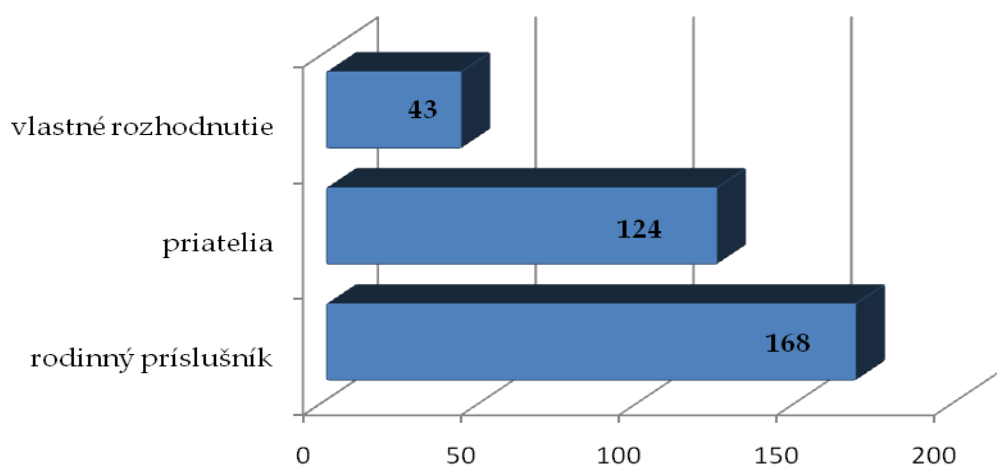

Obr. 8 – Typy fanúšikov

Obr. 9 – Typy fanúšikov, členenie podľa veku

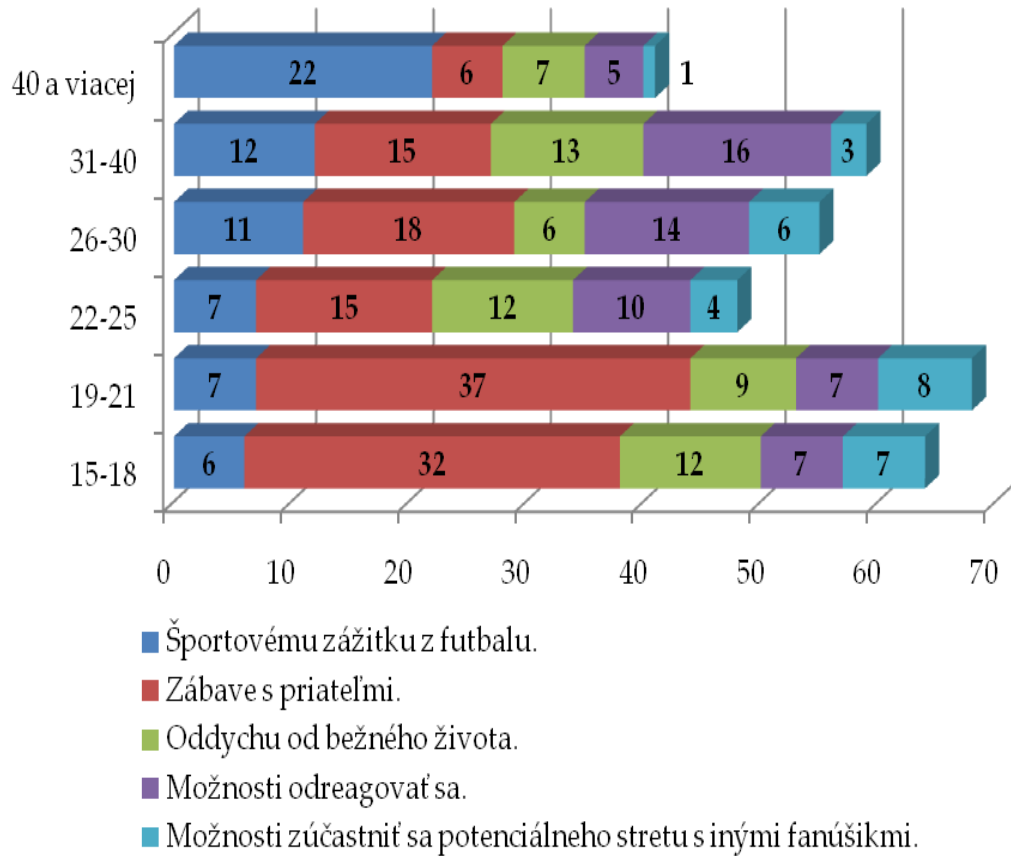
Otázka č. 7 Kto Vás motivoval k fandeniu na športových podujatiach?

Obr. 10 – Motivacia k fandeniu

Otázka č. 8 Prečo chodíte na futbalové zápasy?

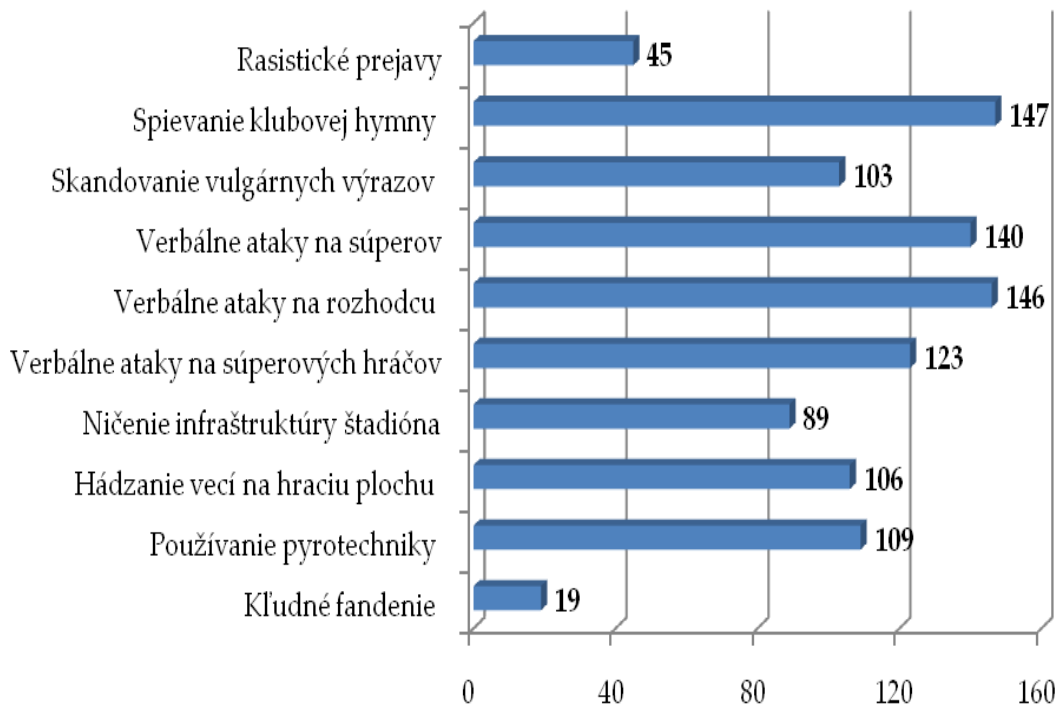
Respondenti mohli uviesť viacero odpovedí

Obr. 11 - Dôvod návštevy futbalového stretnutia

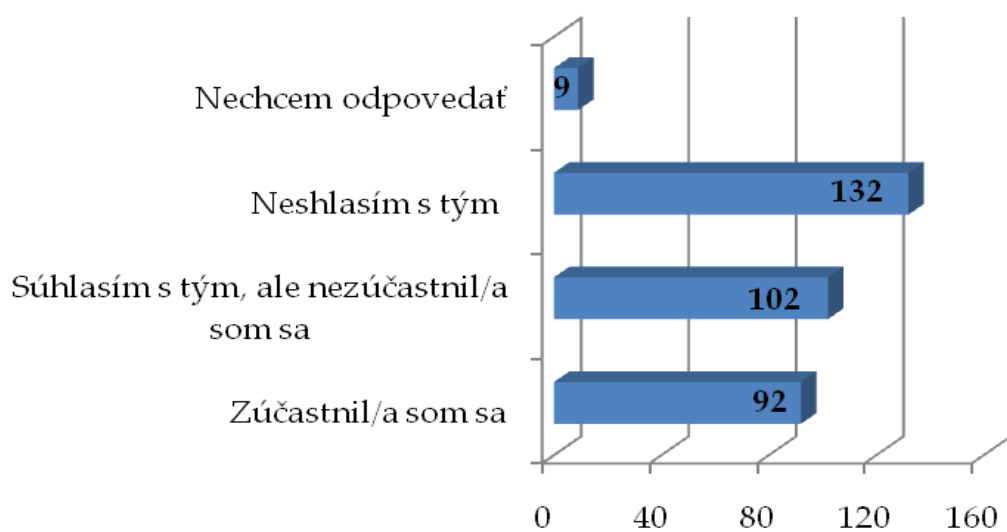
Otázka č. 9 Aké je pre vás prijateľné správanie sa fanúšikov na tribúne?

Respondenti mohli uviesť viacero odpovedí.

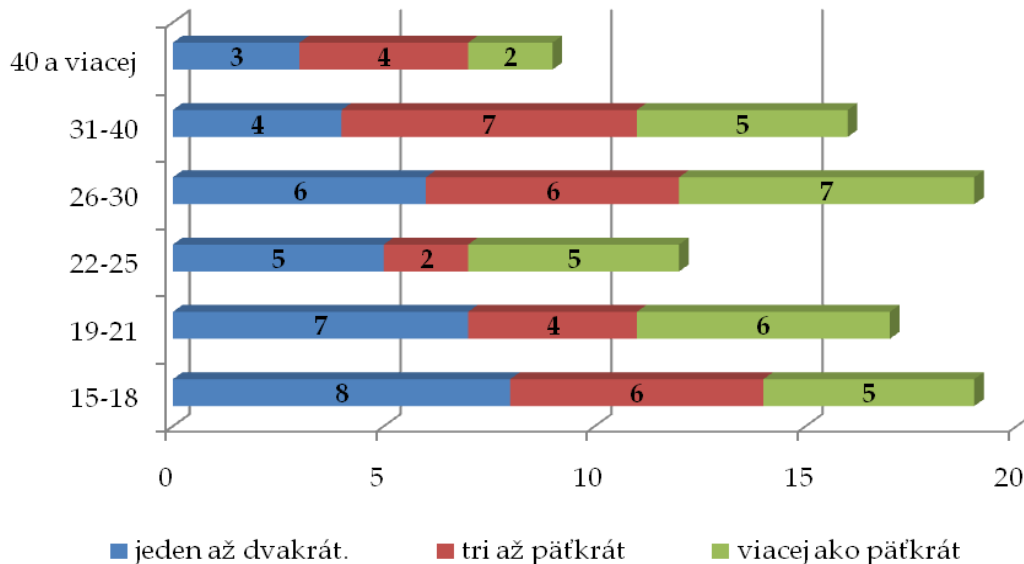
Obr. 12 – Formy prijateľného správania

Otázka č. 10 A. Aký je váš názor na vopred dohodnuté strety futbalových fanúšikov s cieľom pobiť sa mimo štadiónov?

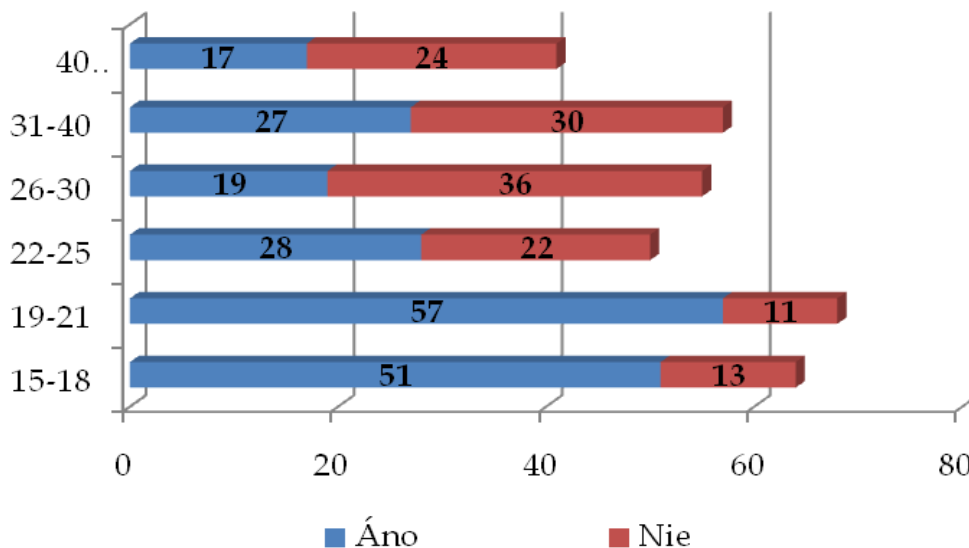
Obr. 13 – Stret s inými fanúšikmi

Otázka č. 10. B. Pokiaľ ste na otázku 10 A odpovedal kladne, uveďte počet stretov.

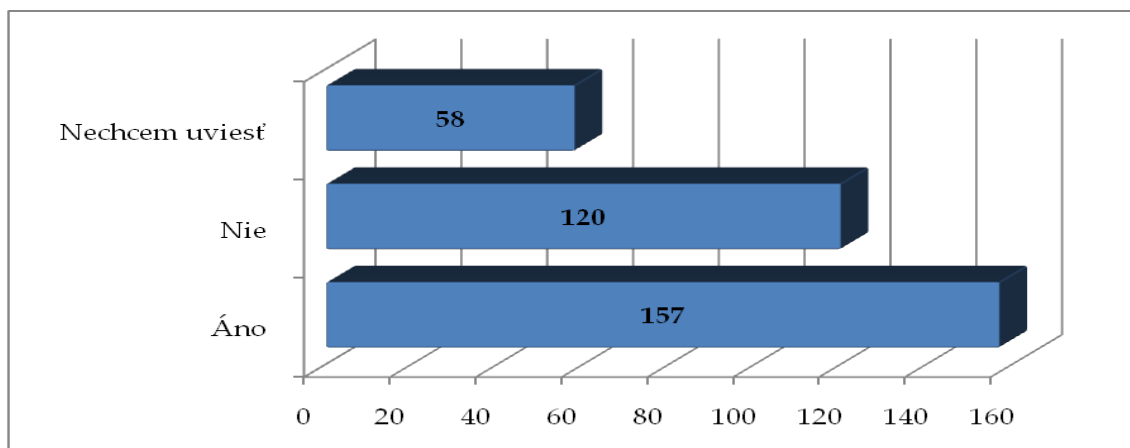
Obr. 14 – Stret s inými fanúšikmi členenie podľa veku

Otázka č. 11 Súhlasíte so zákazom vnášania alkoholických nápojov na športové podujatia?

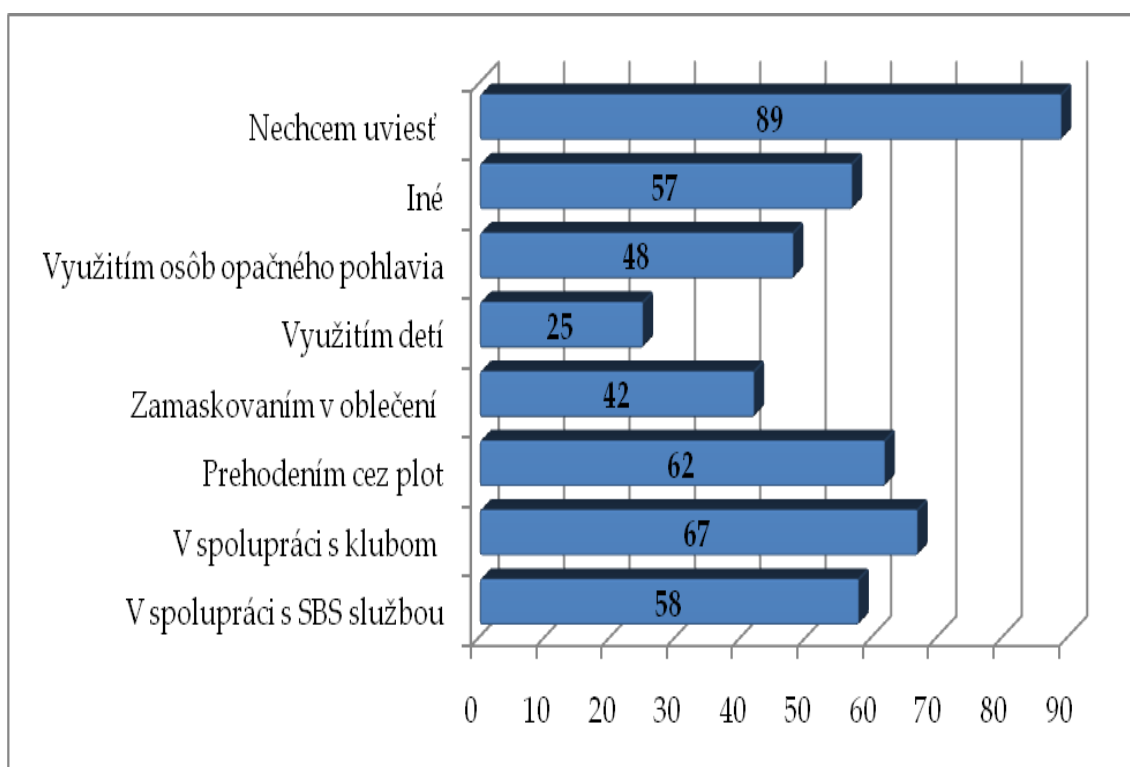
Obr. 15 – Názor na zákaz vnášania alkoholických nápojov

Otázka č. 12 A. Snažili ste sa niekedy preniesť pyrotechniku na štadión?

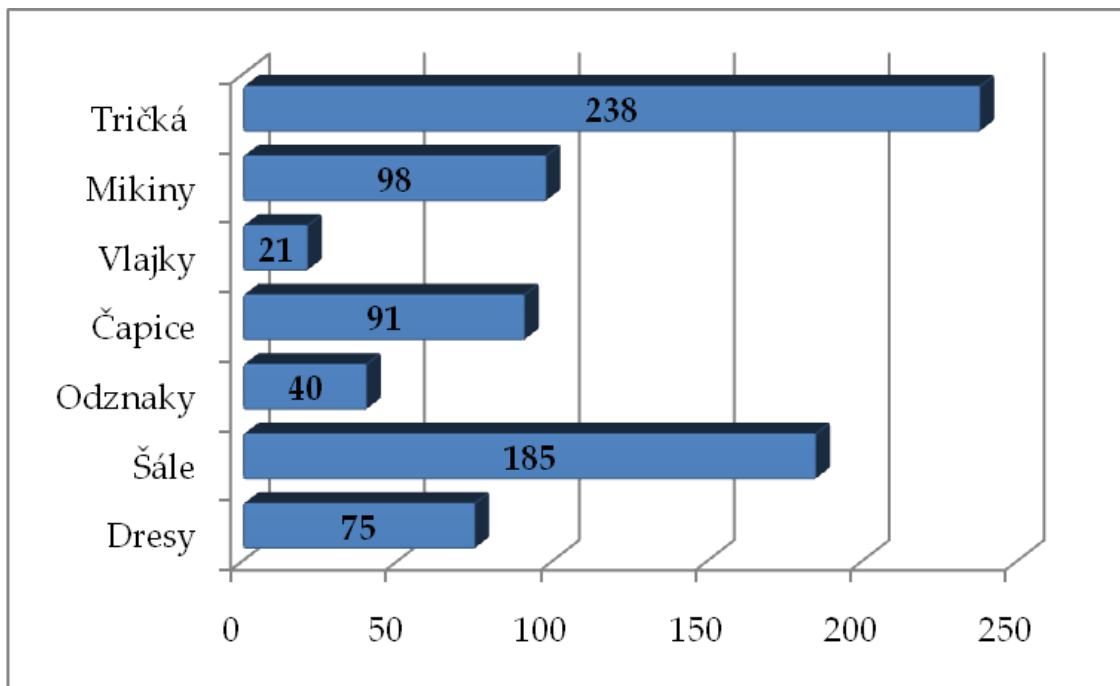
Obr. 16 – Pyrotechnika

Otázka č. 12 B. Pokiaľ ste na otázku č. 12 A odpovedali áno, uveďte prosím akým to bolo spôsobom. Respondenti mohli uviesť viacero odpovedí.

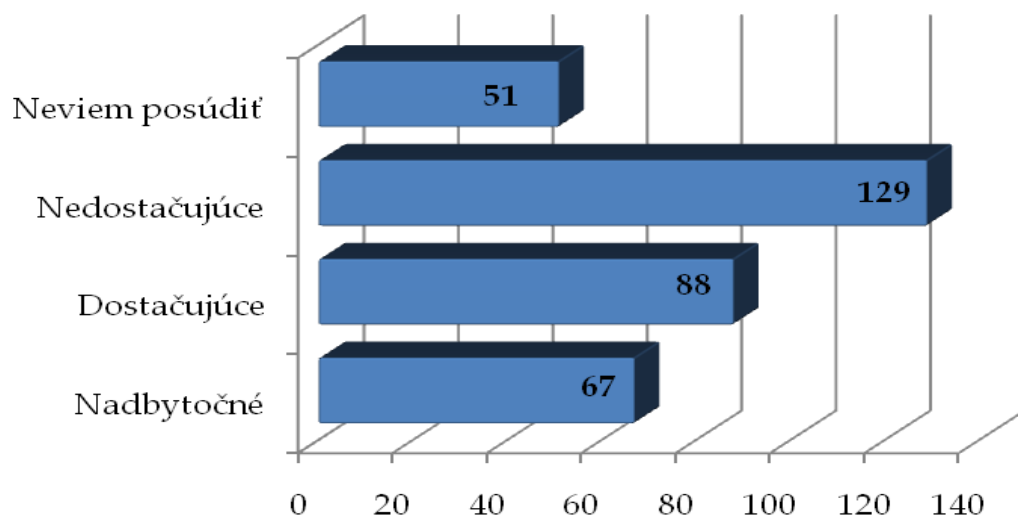
Obr. 17 – Spôsob prenesenia pyrotechniky na štadión

Otázka č 13. Aké klubové znaky nosíte na športové zápasy?

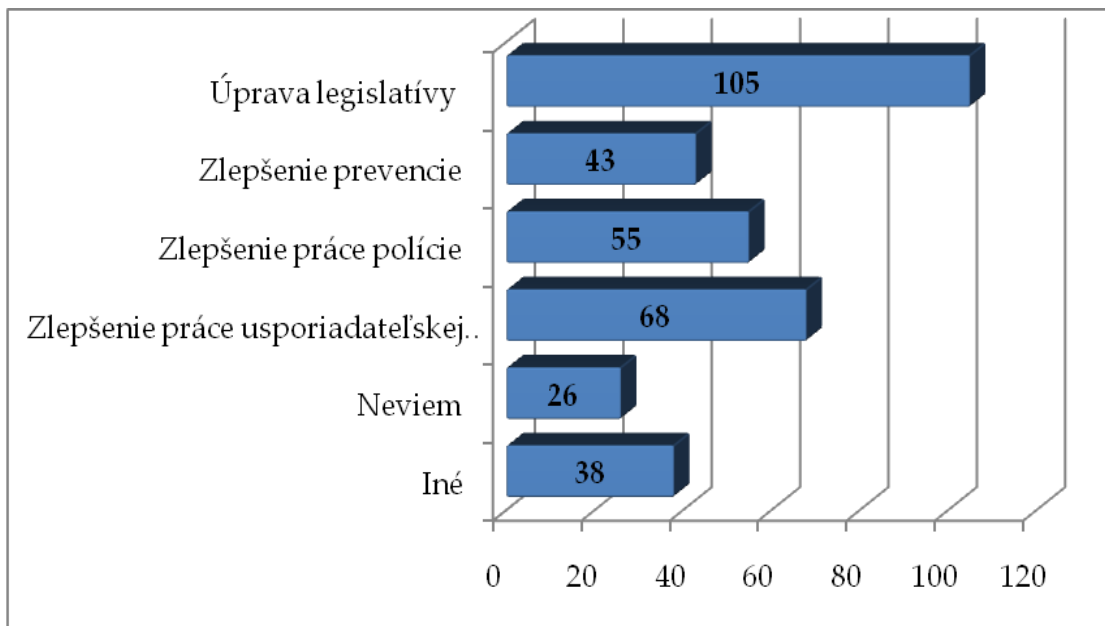
Obr. 18 – Klubové znaky

Otázka č. 14 Aké sú podľa Vás bezpečnostné opatrenia na štadiónoch?

Obr. 19 – Bezpečnostné opatrenia na štadiónoch

Otázka č. 15 Aký prostriedok v boji proti futbalovým chuligánom môže byť podľa Vás v budúcnosti najefektívnejší?

Obr. 170 – Najefektívnejší prostriedok na potlačenie diváckeho násilia

5.2 Vyhodnotenie cieľov práce

V bakalárskej práci sme si stanovili niekoľko cieľov. Prvým cieľom bolo na základe analýzy dostupnej literatúry priniesť ucelený náhľad na problematiku diváckeho násilia na štadiónoch. V teoretickej časti sme popísali najdôležitejšie pojmy týkajúce sa tejto problematiky. Venovali sme pozornosť problematike vývoja násilia na štadiónoch, deleniu športových fanúšikov do podskupín (ultras, rowdies, hooligans). Rovnako sme sa zaoberali aj možnosťami prevencie proti diváckemu násiliu a možnosťami práce s fanúšikmi. Zadaný cieľ sa nám podarilo kompaktno obsiahnuť v teoretickej časti práce.

Druhým cieľom bolo zmapovať motiváciu respondentov k návšteve športových podujatí. Z nami ponúknutých variant odpovedí 65 (19,40 %) respondentov uviedlo, že sa športového podujatia zúčastňujú kvôli športovému

zážitku z futbalu, 123 (36,72 %) respondentov uviedlo, že sa športového podujatia zúčastňujú kvôli zábave s priateľmi, 59 (17,61 %) respondentov uviedlo, že sa športového podujatia zúčastňujú kvôli oddychu od bežného života, 59 (17,61 %) respondentov uviedlo, že sa športového podujatia zúčastňujú kvôli možnosti odreagovania sa a 29 (8,66 %) respondentov uviedlo, že sa športového podujatia zúčastňujú kvôli možnosti zúčastniť sa potenciálneho stretu s inými fanúšikmi. (viď. obrázok č. 11 na strane č. 42)

Tretím cieľom bolo zistiť, koľko respondentov sa považuje za členov skupiny ultras, rowdies a hooligans. Z nami ponúknutých variant odpovedí sa 35 (10,45 %) respondentov považuje za člena hooligans (bitky a pod.), 41 (12,24 %) respondentov sa považuje za rowdies, a 130 (38,81 %) za člena ultras (choreo, pokriky a pod.). (viď. obrázok č. 8 na strane č. 40)

Štvrtým cieľom bolo zistiť, aké formy správania sa fanúšikov sú pre respondentov prijateľné na športových podujatiach. Respondenti mohli označiť viacero variant odpovedí. (viď. obrázok č. 12 na strane č. 43) V tabuľke 1 uvádzame početné zastúpenie odpovedí respondentov.

Tab. 1 - Odpovede respondentov ohľadom prijateľných foriem fandenia

Kľudné fandenie	19
Používanie pyrotechniky	109
Hádzanie vecí na hraciu plochu	106
Ničenie infraštruktúry štadióna	89
Verbálne ataky na súperových hráčov	123
Verbálne ataky na rozhodcu	146
Verbálne ataky na súperov	140
Skandovanie vulgárnych výrazov	103
Spievanie klubovej hymny	147
Rasistické prejavy	45

Piaty cieľ pojednával o verifikácii či falzifikácii naformulovaných hypotéz. V práci sme naformulovali 3 hypotézy, ktoré sme na základe analýzy výsledkov anonymného dotazníkového šetrenia vyhodnotili. Verifikáciu alebo falzifikáciu hypotéz uvádzame v podkapitole vyhodnotenie hypotéz na strane č. 49.

Šiestym cieľom bola analýza výsledkov získaných v rámci dotazníkového šetrenia. Vyhodnotenie výsledkov uvádzame v podkapitole 5.1. Vyhodnotenie údajov z dotazníka a následnú komparáciu nami dosiahnutých výsledkov s výsledkami iných autorov uvádzame v diskusii.

5.3 Vyhodnotenie hypotéz

- HYPOTÉZA 1 *Predpokladáme, že viacej ako 50 % respondentov súhlasí s tvrdením, že prejavy ultras, rowdies či hooligans (používanie pyrotechniky, konzumácia alkoholu, apod.) nepatria na športové podujatie.*

S Touto hypotézou súvisela otázka č. 9, 11 a 12. A.

V otázke č. 9 sme zisťovali aká je pre fanúšikov prijateľná forma správania sa na tribúne. Z výsledkov vidíme, že s rasistickými pokrikmi súhlasí 45 respondentov, spievanie klubovej hymny 147 respondentov, skandovanie vulgárnych výrazov 103 respondentov, verbálne ataky na súperov 140 respondentov, verbálne ataky na rozhodcu 146 respondentov, verbálne ataky na súperových hráčov 123 respondentov, ničenie infraštruktúry štadióna 89 respondentov, hádzanie vecí na športovú plochu 106 respondentov, používanie pyrotechniky 109 respondentov. U tejto otázky mohli respondenti uviesť viaceré možnosti odpovedí. Viď vyhodnotenie otázky č. 9 na strane č. 42.

V otázke č. 11 sme zisťovali či respondenti súhlasia so zákazom vnášania alkoholických nápojov športového podujatia. Z výsledkov vidíme, že 199 respondentov (59,40 %) súhlasí so zákazom vnášania alkoholických nápojov na športové podujatie. Viď vyhodnotenie otázky č. 11 a na strane č. 44.

V otázke č. 12 sme zisťovali či sa respondenti snažili preniesť pyrotechniku na športové podujatie. Z výsledkov vidíme, že 157 respondentov (46,87 %) sa pokúsilo preniesť pyrotechniku na športové podujatie. Túto aktivitu negovalo 120 respondentov (35,82 %) a 58 respondentov (17,31 %) sa odmietlo vyjadriť. Viď vyhodnotenie otázky č. 12. A na strane č. 45.

Na základe vyhodnotených výsledkov, môžeme konštatovať, že hypotéza 2 bola verifikovaná.

HYPOTÉZA 2 Predpokladáme, že viacej ako 50 % respondent nesúhlasí s násilným stretom s fanúšikmi súpera označovaním ako tretí polčas

S touto hypotézou súvisela otázka č. 10

V otázke číslo 10 sme sa snažili od respondentov zistiť názor na násilné strety s cieľom pobiť sa mimo štadióna. Až 132 respondentov 39,40 % nesúhlasí s takýmto násilným konaním. Druhá najpočetnejšia skupina 102 respondentov 30,45 % s tým súhlasí, ale tretieho polčasu sa nezúčastnila. Z celkového počtu, sa až 92 respondentov 27,46 % sa tretieho polčasu aktívne zúčastnilo. Iba 9 respondentov 2,69 % nechcelo na danú otázku odpovedať. Viď vyhodnotenie otázky č. 10 a na strane č. 43

Na základe vyhodnotených výsledkov, môžeme konštatovať, že hypotéza 2 bola falzifikovaná.

HYPOTÉZA 3 Predpokladáme, že viac ako 50 % respondentov považuje bezpečnostné opatrenia za nedostatočné.

S Touto hypotézou súvisela otázka č. 14

V otázke č. 14 sme zisťovali od respondentov aké sú podľa nich bezpečnostné opatrenia na štadiónoch. Z výsledkov vidíme, že 129 respondentov 38,51 % považuje bezpečnostné opatrenia za nedostačujúce. Druhá najväčšia skupina 88 respondentov 26,27 % si myslí, že bezpečnostné opatrenia sú dostačujúce. Až 67 respondentov 20 % uviedla, že bezpečnostné opatrenia sú nadbytočné. A 51 respondentov 15,22 % nevedelo na danú otázku odpovedať. Vid' vyhodnotenie otázky č. 14 na strane č. 46.

Na základe vyhodnotených výsledkov môžeme konštatovať, že hypotéza 3 bola falzifikovaná.

6 DISKUSIA

Medzi prvé publikácie, ktoré sa snažili o objasnenie príčin vzniku a následného pochopenia futbalového chuligánstva patrila správa britského psychiatra Johna Harringtona z roku 1968. Autor sa sústredil na princíp individuálnej patológie a reakcie na bezprostredné stimuly vyplývajúce z prostredia, v ktorom sa fanúšikovia pohybovali.

Sociológ Ian Taylor už na počiatku sedemdesiatych rokov 20. storočia za príčiny vzniku futbalového chuligánstva pokladal vykorenenie klubov z miestnej komunity vplyvom ich profesionalizácie a komercializácie spolu s narušením tradičného života robotníckej triedy. Ako argumentuje Smolík (2008) proti jeho záverom ale neskôr hovoria štatistické údaje. Začalo sa totiž ukazovať, že chuligáni nepochádzajú iba z najnižších vrstiev. Autor konkrétne uvádza: *„problém futbalových násilností sa teda nedal vysvetliť iba špecifickým deviantným správaním v rámci určitej spoločenskej vrstvy“* (Smolík, 2008, s. 52).

Taliansky sociológ Antonio Roversi popísal tzv. „beduínsky syndróm“ - medzi ultras jednotlivých klubov vznikajú koalície a nepriateľstvo, predovšetkým na základe politickej inklinácie daného tábora. Psychológ Alessandro Salvini sa opiera o teóriu sociálneho učenia a fanatizmus fanúšikov vníma ako rituálnu manifestáciu symbolickej agresivity (Frosdick, Marsh 2005).

Obecnejšie na problematiku okolo fanúšikov hľadí autor Slepíčka (2010), ktorý prostredníctvom terénneho výskumu skúma demografickú štruktúru fanúšikov, diváckej motivácie k návšteve štadiónov a následné zážitky s nimi spojené. Slepíčka definuje model očakávaného správania diváka a fanúšika, do ktorého zaraďuje aktívnu participáciu na športovom stretnutí a povzbudzovanie na základe miery identifikácie.

Mahony et al (2002) ďalej uvádzajú, že jedincov láka možnosť zažívať pocit osobného úspechu, zvýšiť si sebahodnotenie a zlepšiť svoj seba obraz na

verejnosti v prípade, že sa ich obľúbenému tímu darí. Keď „ich“ tím víťazí, ľudia často hovoria „vyhrali sme“ (podľa fenoménu Basking in Reflected Glory), zatiaľ čo, keď prehráva používajú skôr „oni to prehrali“. Autor Wann (2001) uvádza nasledujúci súbor motívov respondentov stať sa fanúšikom: eustres, sebahodnotenie, únik, zábava, zisk, estetika, skupinová afiliácia a rodina. Eustres je chápaný ako pozitívna forma stresu, ktorý jedinca stimuluje a energizuje. Pre osoby motivované eustresom je dôležité vzrušenie a napätie spojené so športovým fanením.

Aj vo výsledkoch nášho výskumu nachádzame podobnú motiváciu k návšteve športových podujatí a to vo výsledkoch otázky č. 7 (viď obrázok 10) na strane číslo 41. Motiváciu na podklade športového zážitku z futbalu uviedlo 65 (19,4 %) respondentov, zábavu s priateľmi uviedlo 123 (36,72 %) respondentov, oddych od bežného života uviedlo 59 (17,61 %), možnosť odreagovať sa uviedlo 59 (17,61 %) a možnosť zúčastniť sa potencionálneho stretu s fanúšikmi súpera uviedlo 29 (8,66 %) respondentov.

Slepička (2010) uvádza, že bežnými členmi chuligánskej skupiny sú mladí ľudia nad 29 rokov, objavujú sa tu tiež staršie osoby, v ich rukách je koncentrovaná väčšina moci (skupina má väčšinou vertikálnu hierarchiu).

Ako uvádzajú autori Mareš, Smolík, Suchánek (2004) zatiaľ čo na obvyklom veku futbalových chuligánov sa väčšina odborníkov zhodne, ohľadom iných demografických charakteristík pôsobia značné nezahody. Skôr panoval názor, že futbaloví chuligáni väčšinou pochádzajú z nižších sociálnych vrstiev a majú zlé zamestnanie. Ďalšie štúdie ukázali, že postupne prichádzalo k výraznejším zmenám v sociálnom zložení týchto výtržníkov - veľa z nich má v súčasnosti vysokoškolské vzdelanie. Niektoré štúdie uvádzajú, že neexistuje priamy vzťah medzi futbalovým chuligánstvom a sociálnym prostredím, v ktorom sa pohybujú aktéri futbalového chuligánstva.

Autor Eliáš (2007) vo výsledkoch svojej práce uvádza, že radikalizácia jeho respondentov nastávala dvojakým spôsobom. Buď ich zobral na futbalové

stretnutie v útlohu veku niekto z rodiny (vo väčšine prípadov otec) a im sa viac ako futbal zapáčilo skandovanie a výtržnosti fanúšikov a to i v prípade, že toto správanie ich rodinný príslušník odsudzoval. Následne sa začali zaujímať o radikálnych fanúšikov a navštevovať kotol, odkiaľ je len malý krôčik k tomu, zoznámiť sa s nejakým chuligánom a začať sa tak angažovať v tejto skupine.

Pri vyhodnotení otázky č. 6 na strane č. 40 zisťujeme, že ku skupine rowdies sa hlási 41 respondentov (12,24 %), ku skupine hooligans sa hlási 35 respondentov (10,45 %), ku skupine ultras sa hlási 130 respondentov (38,81 %).

Podľa Sekota (2006) sú futbaloví násilníci väčšinou ľudia vo svojom okolí nevážení, bez kontaktov, bez rodinného zázemia a pevnejšieho ukotvenia v spoločnosti a práve kolektív ostatných fanúšikov sa stáva ich zázemím. Žijú iba v okamžiku extatického prežitku na štadiónoch. Upozorňuje, že toto je veľmi zjednodušený pohľad. Veľa týchto ľudí totiž nemusí byť nevzdelaných, nezamestnaných a neukotvených. Nie je ich veľa, ale už sa rysujú ako jasný prvok a sú to ľudia, ktorí majú slušné zamestnanie a treba aj dobré postavenie. Lenže majú nesmiernu túžbu prežiť niečo nebezpečné a nevšedné. Žijú preto dvojitého života a nikto netuší, že v kancelárii sa pod bielou košeľou skrýva niekto, kto si dvakrát týždeň zoberie okované topánky a farebnú šálu a ide sa vybiť, aby bol vyrovnaný a mohol žiť usporiadane.

Autorka Čížková (2012) vo výsledkoch svojho výskumu uvádza názor jej respondentov, podľa ktorého obidve skupiny (ultras a hooligans) musia byť pripravené brániť svoj klub v hľadisku hlasivkami a aj kdekoľvek inde, ak táto situácia nastane.

Nebezpečenstvo diváckeho násillia vidí autorka Vochocová (2007) aj v tom, že futbaloví chuligáni si dopredu vyjednávajú takzvané „férovky“, v ktorých súperí presne určený počet ľudí, rovnaký na obidvoch stranách. Tieto stretnutia sa označujú ako „tretí polčas“ a sú spolu s ďalšími „vzrušeniami“, ktoré už zahŕňajú aj subjekty stojace uprostred chuligánskej scény súčasťou dňa hodnoteného celkovo veľmi pozitívne. Bitka s neurčeným počtom bojovníkov

sa nazýva tzv. „lynč“. „Lynč“ súpera, ktorý je vo výraznom oslabení, býva dôsledkom toho, že dotyčný porušil niektoré z obecných pravidiel, napr. pravidlo o nepoužívaní zbraní. Neprimeraná miera násilia je potom vysvetľovaná tak, že dotyčný „doplatil na svoje jednanie“. Jedným z obecných pravidiel (a podobne ako v prípade zbraní nie vždy dodržovaných) je „nedokopávanie“ alebo „nedobíjanie“, ktoré sa vzťahuje predovšetkým k prípustnej forme ukončenia stretnutia a úzko súvisí s pojmom „lynč“. Ideálom v rámci subkultúry nie je „dokopávať“ súpera, to znamená útočiť na jedinca ležiaceho na zemi alebo v bezbrannom postavení.

Po vyhodnotení výsledkov otázky č. 10 zisťujeme, že 132 (39,4 %) respondentov nesúhlasí s bitkami s fanúšikmi súpera. Oproti tomu 102 (30,45 %) respondentov súhlasí s týmito bitkami, ale nikdy sa ich nezúčastnili a 92 (27,46 %) respondentov sa bitiek zúčastnilo. K uvedenej problematike sa odmietlo vyjadriť 9 (2,69 %). Vid' strana č. 43.

Z 92 respondentov, ktorí sa bitiek zúčastnili sme následne vytvorili tabuľku, kde pre väčšiu prehľadnosť uvádzame počet bitiek a vekové rozpätie respondentov. Zaujímavou skutočnosťou bolo, že ani s pribúdajúcim vekom neklesá záujem o bitky s fanúšikmi súpera.

Tab. 2 - Bitky s fanúšikmi súpera

	15-18 r.	19-21 r.	22-25 r.	26-30 r.	31-40 r.	40 a viac	celkovo
1 - 2 x	8	7	5	6	4	3	33
3 - 5 x	6	4	2	6	7	4	29
viac ako 5 x	5	6	5	7	5	2	30

Ďalšou možnosťou ako obmedziť riziko vzniku konfliktov je **zákaz vstupu na futbalové štadióny už usvedčeným agresorom**, ktorí niekedy v minulosti rozpútali či sa aktívne zúčastnili šarvátok alebo bitiek v hľadisku.

Rizikovým faktorom môže byť aj konzumácia alkoholu. Človek je schopný pod vplyvom alkoholu skutkov, ktorých by sa za normálneho stavu vedomia

nedopustil. Problém s konzumáciou tvrdého alkoholu priamo na štadiónoch usporiadatelia riešia tak, že z **alkoholických nápojov predávajú iba pivo**. Na druhú stranu je treba dbať na to, aby sa do hľadiska nedostal človek, ktorý už alkohol konzumoval pred príchodom na športovú udalosť alebo taký, ktorý si do hľadiska vnáša svoj vlastný alkohol. Tým sa núkajú ďalšie možné odporúčenia o **sprísnení prehliadok fanúšikov vstupujúcich do priestoru štadióna**.

Ako účinné opatrenie proti vyčíňaní hooligans sa v Anglicku osvedčil systém, kedy súdy môžu konkrétnym osobám usvedčeným z páchania násilností **zakázať návštevu štadiónu a pokiaľ tento zákaz porušia, sú automaticky odosielení do väzenia**. Po zavedení prísnych trestov násilie zo štadiónov až na výnimky zmizlo.

„V krajinách, ako je Taliansko, Španielsko, Dánsko a ďalšie, sa aktívna fanúšikovská subkultúra vyprofilovala predsa len na menej násilnej úrovni, ako tomu bolo v 80. rokoch v Anglicku. S určitosťou možno taktiež povedať, že podoba futbalového fandenia i násilností má taktiež svoje národné špecifiká“ (Smolík, 2008 str. 32).

Zo „Správy o situácii v oblasti diváckeho násilia, dopadu koncepcie v praxi a návrhoch ďalších opatrení“ (2010) Ministerstva vnútra ČR vyplýva, že sa podarilo v podstate celkom vymazať z českého futbalového prostredia strety medzi jednotlivými fanúšikovskými tábormi, ktoré by sa odohrávali priamo na štadióne. Konflikty tohto rázu sa presúvajú mimo štadióna do dopredu vytipovaných lokalít, kde je riziko odhalenia zo strany Polície ČR minimálne. Správa hovorí o úpadku hooligans scény v ČR a taktiež uvádza, že dochádza k istej generačnej obmene. Do vedenia sa dostávajú mladšie (často radikálnejšie) ročníky.

Ďalším opatrením by mohol byť napr. **technický stav futbalových štadiónov**. Ako ukazujú výskumy, veľká časť štadiónov je už staršieho pôvodu a nápor divákov tak nemusí úplne zvládnuť. Práve v týchto prípadoch potom

prichádza k zrúteniu či už zábradlia, oplotenia ale aj častí celého štadiónu. Následky takých katastrof sú tragické.

„Futbal nie je záležitosť života a smrti. Je omnoho dôležitejší.“ Tieto slová predniesol Bill Shankly, legendárny tréner FC Liverpool. Neskoršia história jeho klubu ukázala, že sa nemohol myliť viac. Veď jedna z najväčších tragédií na futbalových štadiónoch zasiahla práve FC Liverpool. U jednej brány futbalového štadiónu Anfield Road horí večný oheň a u druhej brány pamätná doska pripomínajúca smrť deväťdesiatich šiestich fanúšikov Liverpoolu z 15. apríla 1989.

Desaťtisíc divákov malo do útrob štadiónu vstup iba cez tri brány a cez sedem turniketov. Polícia naviac situáciu hrubo podcenila a pred vstupom na štadión nerobila dostatočnú kontrolu. Vzhľadom k nedostatočnej kontrole sa väčšina fanúšikov dostala na strednú terasu Lepings Lane, kde tak vznikla hustá tlačienica - nehľadiac na to, že sa ešte tesne pred výkopom dav ľudí zúfalo pokúšal pretlačiť dovnútra. Obvyklé opatrenie, ktoré bolo typické pre vtedajšiu dobu, teda pevné oplotenie sektoru tvrdého jadra fanúšikov ukázalo svoju tmavú stránku. Príliv ľudí stlačoval dav po tribúne smerom dole a doslova lisoval divákov v spodných radoch o bariéru ihriska. Fanúšikovia Liverpoolu začali liezť na oceľový plot a kričať na políciu, nech otvorí zamknuté brány. Táto tragédia spôsobila revolúciu v bezpečnostných opatreniach na štadiónoch. V nasledujúcich rokoch boli na Britských ostrovoch zavedené štadióny s miestami k sedeniu a zmizli oceľové bariéry. Represiu nahradila prevencia, namiesto oplotenia a policajnej sily dohliada na poriadok na tribúnach **zlepšená legislatíva a moderné monitorovacie zariadenia** (Petrák, 2005).

V nasledujúcej tabulke, ktorú sme vypracovali na základe analýzy dostupnej literatúry, uvádzame prehľad najväčších tragédií, ku ktorým v súvislosti s diváckym násilím prišlo.

Tab. 3 – Prehľad tragédií na štadiónoch

Rok	Miesto	Obetí	Zranených	Zaujímavosti
1964	Lima	318	500	Konflikt riešený vojenským súdom
1968	Buenos Aires	74	150	
1969	Salvador, Honduras	6000	12000	Vlna nepokojov prerástla až k vyhláseniu vojnového stavu
1971	Kayserispor	44	600	Potýčky vyvolal sporný gól
1985	Brusel	42	250	Vylúčenie všetkých Anglických klubov na 5 rokov Stretnutie sa aj napriek tragédii odohralo
1991	Orkney	43	Neuvedené	Preplnená kapacita štadiónu
2001	Accra	126	300	
2002	Moskva	2	73	Nepokoje iba mimo štadióna
2003	Compostela	1	0	Fanúšik usmrtený "vlastnými" fanúšikmi
2011	Lodž a Krakov	1+1	0	
2012	Port Saidu	74	248	21 ľudí odsúdených k smrti
Celkom		6726	14121	

Zdroj: vlastné spracovanie

Autori Nikl a Volevecký (2007) uvádzajú k prevencii diváckeho násilia nasledujúce faktory, ktoré pri ich splnení znižujú riziko násilností pri futbalových zápasoch:

1. Bezpečnosť na štadiónoch a v ich okolí:

- a) plánovanie a zabezpečovanie bezpečnostných opatrení,
- b) projektové a stavebné aspekty (napr. bezbariérové prístupy, únikové východy, prístupové cesty, vybavenosť hasičskými prístrojmi, rôzne

protipožiarne zabezpečenia, prístupy a parkovacie miesta pre vozidlá pre Integrovaný záchranný systém atď.

c) oddelujúce ploty - ide predovšetkým o oddelenie znepriatelených skupín chuligánov,

d) poriadateľská služba – dôležitá súčasť bezpečnosti na štadiónoch,

e) predaj vstupeniek (ak ide o bežný zápas alebo rizikový), nedovoliť predaj vstupeniek osobám, ktoré majú zákaz vstupu na štadión atď.,

f) predaj alkoholických nápojov – pokiaľ možné zakázať predaj alkoholu na štadióne a nepúšťať podnapitých divákov na štadión.

2. Prevencia a výchovné opatrenia: prevencia je dôležitá záležitosť a zo strany klubov a miestne právnych orgánov je dôležité začínať už na školách.

3. Identifikácia výtržníkov a ich trestanie: ide predovšetkým o sankcie voči osobám zúčastňujúcich sa na násilí a incidentoch spojených s návštevou futbalových zápasov (verejno-prospešné práce, zákaz vstupu na štadión atď.).

4. Spolupráca polície a výmena spravodajských informácií: spolupráca policajných orgánov pri medzištátnych zápasoch, výmena informácií o problémových fanúšikoch, využívanie tzv. spotterov (pozorovateľov), čo sú policajti z druhej hosťujúcej krajiny. Ide o policajtov v civile, o odborníkov na futbalové násilie.

5. Preventívne opatrenie proti neznášanlivosti a rasizmu: zameranie na rasistické, xenofóbne a neznášanlivé správanie fanúšikov, jeho potlačenie a prípadné potrestanie vinníkov.

7 ZÁVER

Táto bakalárska práca sa zaoberala komplexnou problematikou diváckeho násilia na futbalových štadiónoch v rámci krízového riadenia. Cieľom práce bolo poukázať na problematiku futbalových fanúšikov na Slovensku. Problematika násilia na futbalových štadiónoch je aj napriek neustále sa zlepšujúcim opatreniam voči neprispôsobivým a nežiadúcim fanúšikom stále aktuálna. Snažili sme sa zistiť zmysľovanie fanúšikov na futbalových stretnutiach spojených s ich neprimeraným správaním a vyčíňaním na futbalových štadiónoch, alebo na dohodnuté bitky medzi rivalmi, ktoré sa zväčša odohrávajú na odľahlých miestach mimo štadiónov. Všetky zainteresované strany v štáte cez Ministerstvo vnútra, Policajný zbor, predstaviteľov klubov, usporiadateľské služby až po bezpečnostné zložky by mali medzi sebou začať viac spolupracovať a hľadať riešenia na odstránenie tohto problému a nie si danú problematiku medzi sebou prehadzovať ako horúci zemiak. Je treba však myslieť aj na to, že aj chuligáni, ultras skupiny a ďalší, sa snažia inovovať a hľadať nové spôsoby ako obísť zákon a zostať nepotrestaní. Preto je veľmi dôležité, aby vyššie uvedené zložky začali fungovať ako celok. Dôležitá je spolupráca s krajinami, kde sa tento fenomén darí riešiť úspešnejšie.

Odporúčania pre prax:

1. Realizovať súbor aktívnych a preventívnych činností športových klubov v práci s fanúšikmi.
2. Kontrolovať zákaz vstupu na futbalové štadióny už usvedčeným agresorom.
3. Obmedziť predaj alkoholických nápojov.
4. Sprísniť prehliadky fanúšikov vstupujúcich do priestoru štadióna.
5. Kontrolovať technický stav futbalových štadiónov.

6. Využívať moderné monitorovacie zariadenie k identifikácii problémových fanúšikov a sledovaniu celkovej situácie v hľadisku.
7. Aplikovať preventívne opatrenie proti neznášanlivosti a rasizmu

8 ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

FARE - Football Against Racism in Europe

FIFA - Fédération Internationale de Football Association

UEFA - Union of European Football Associations

PZ - Policajný zbor

9 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- AUGUSTIN P. *Poriadková polícia*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. 2013. 116 s. ISBN 978-80-8054-554-3
- BALCAR, M. *Sociální práce s hooligans*. 2000. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. PhDr. J. Smolík, Ph.D.
- BEYER, D. *Fotbalové násilí: subkultura hooligans*. 2002. Brno. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Fakulta sociálních studií. Vedúci práce PhDr. Csaba Szaló, Ph.D.
- CIGANIK, Ľ. *Poriadkové jednotky*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. 2001. 146 s. ISBN 80-8054-162-0
- ČÍŽKOVÁ, B. *Online komunita hooligans*. Brno. 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Fakulta sociálních studií. Vedúci práce: doc. PhDr. David Šmahel, Ph.D.
- ELIÁŠ, M. *Sociální struktura chuligánské skupiny a její vnitřní soudržnost v České republice*. Praha. 2007. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta humanitních studií. Vedúci práce: doc. Ing. Karel Müller, CSc.
- FROSDICK, S., MARSH, P. *Football hooliganism*. Devon: Willan Publishing, 2005. 232s. ISBN 978-1843921295
- GIRTNER, R. *Okrajové sociální kultury*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 218 s. Edice učebnice Právnické fakulty Masarykovy univerzity. č. 281. ISBN 80-210-2728-2
- GOLDBLATT, D., ACTON, J. *Knihy fotbalu: Ligy, týmy, taktiky, pravidla*. Euromedia Group - Knižní klub, 2009. 400 s. ISBN 978-80-242-2725-2
- HLADÍK, J. *Společenské vědy v kostce*. Praha: Fragment, 2004. 108 s. ISBN 80-7200-966-4
- Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2015 - 2019. ©2014. Posledná zmena 30.10. 2015 [cit. 29.4.2017]. Dostupné z:

file:///C:/Users/HP/Downloads/koncepcia-boja-proti-extremizmu-na-roky-2015-2019.pdf

Le BON, G. *Psychologie davu*. Praha: Portál. 2016. 176 s. ISBN 978-80-262-1028-3

LOFFLER, B. Eliminácia hromadného narušenia verejného poriadku v podmienkach SR. In. Augustín, P., Holubiczky, V. *Spoločenský boj proti diváckemu násiliu*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave. 2014 268 s. ISBN 978-80-8054-577-2

MAHONY, D., F., et al. Motivational factors influencing the behaviour of J. League spectators. *Sport Management Review*, 2002, vol. 5, issue 1. pp. 1-24. ISSN 1441-3523

MAREŠ, M. *Využití sportu pravicovými extremisty*. Brno: Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity, 2011, roč. 5, č. 2, s. 93 - 103. ISSN 1802-7679

MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbalové chuligáni. Evropská dimenze subkultury*. Brno: Centrum strategických studií, Barrister & Principal, 2004. 181 s. ISBN 80-903333-0-3

NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005, 213 s. ISBN 80-200-0993-0 4

Nariadenie ministra vnútra Slovenskej republiky č. 58/1999 o poriadkových jednotkách Policajného zboru

NIKL, J., VOLEVECKÝ, P. *Divácké násilí*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. 63 s. ISBN 978-807251-249-2

PETRÁK, M. Když fotbal páchne smrtí. *Hattrick: Sportovní magazín*. 2005, roč. 6. č. 5, s. 36-40. ISSN 1212-6756

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2013, 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9

SEKOT, A. *Sociologie Sportu*, Brno: Masarykova univerzita, 2006, 257s. ISBN 80-210-4201-X

- SLEPIČKA, P a kol. *Divácká reflexe sportu*. Praha: Karolinum, 2010, 182 s. ISBN 978-80-7394-051-5
- SLEPIČKA, P., HOŠEK, V., HÁTLOVÁ, B. *Psychologie sportu*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. 156 s. ISBN 80-246-1290-9
- SMOLÍK, J. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu*. 1. vyd. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. 280 s. ISBN 978-80-903556-3-7
- SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. 288 s. ISBN 978-80-247-2907-7
- VOCHOCOVÁ, L. Třetí poločas–fotbaloví chuligáni v ČR a násilí. *Rexter*. 2007. roč. 5 č. 2 s. 1-37. ISSN 1214-7737
- WANN, D. L. et al. *Sports fans: the psychological and social impact of spectators*. London: Routledge, 2001. 256 s. ISBN 978-04-159-2464-1
- WARD, R. E. Jr. (2002). Fan violence: Social problem or moral panic? *Aggression and Violent Behavior*. 2002. vol. 7. issue 5 , pp. 453-475. ISSN 1359-1789
- TAYLOR, I. On the sports violence question: soccer hooliganism revisited. In Hargeaves, J. *Sport Culture Ideology*, 2014. ISBN 978-1-138-02613-1
- ZAMEK D, *Hromadné narušení veřejného pořádku*, Plzeň: Aleš Čeněk. 2013. ISBN 978-80-7380-429-9
- Zákon č. 1/2014 Z. z. - Zákon o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zbierka zákonov SR · Ročník 2014.

10 ZOZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKOV

<i>Obr. 1 - Pohlavie respondentov</i>	<i>37</i>
<i>Obr. 2 - Vek respondentov</i>	<i>37</i>
<i>Obr. 3 - Rozloženie respondentov podľa okresov</i>	<i>38</i>
<i>Obr. 4 - Vekové rozloženie respondentov členené podľa okresov</i>	<i>38</i>
<i>Obr. 5 - Najvyššie ukončené vzdelanie</i>	<i>39</i>
<i>Obr. 6 - Typ najobľúbenejšieho športu</i>	<i>39</i>
<i>Obr. 7 - Typ najobľúbenejšieho športu členenie podľa veku</i>	<i>40</i>
<i>Obr. 8 - Typy fanúšikov</i>	<i>40</i>
<i>Obr. 9 - Typy fanúšikov, členenie podľa veku</i>	<i>41</i>
<i>Obr. 10 - Motivácia k fandeniu</i>	<i>41</i>
<i>Obr. 11 - Dôvod návštevy futbalového stretnutia</i>	<i>42</i>
<i>Obr. 12 - Formy prijateľného správania</i>	<i>43</i>
<i>Obr. 13 - Stret s inými fanúšikmi</i>	<i>43</i>
<i>Obr. 14 - Stret s inými fanúšikmi členenie podľa veku</i>	<i>44</i>
<i>Obr. 15 - Názor na zákaz vnášania alkoholických nápojov</i>	<i>44</i>
<i>Obr. 16 - Pyrotechnika</i>	<i>45</i>
<i>Obr. 20 - Najefektívnejší prostriedok na potlačenie diváckeho násillia</i>	<i>47</i>

11 ZOZNAM POUŽITÝCH TABULIEK

<i>Tab. 1 - Odpovede respondentov ohľadom prijateľných foriem fandenia.....</i>	<i>48</i>
<i>Tab. 2 - Bitky s fanúšikmi súpera</i>	<i>55</i>
<i>Tab. 3 - Prehľad tragédií na štadiónoch.....</i>	<i>58</i>

12 ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 – Dotazník

Príloha 1 - Dotazník

Dovoľujem si Vás osloviť a poprosiť o vyplnenie anonymného dotazníka. Tento dotazník bude súčasťou mojej bakalárskej práce v rámci ukončenia štúdia v oboru Plánování a řízení krizových situací na Českém vysokém učení technickém v Praze.

Odpovedať sa dá na jednu, prípadne na viac odpovedí. U jednotlivých položiek v dotazníku je to vždy vyznačené.

Vami poskytnuté informácie sú anonymné. Budú slúžiť iba pre účely na spracovanie mojej bakalárskej práce.

Ďakujem Pavol Pánik

Otázka č. 1 Uved'te Vaše pohlavie.

- Muž
- Žena

Otázka č.2 Uved'te Váš vek.

- 15-18
- 19-21
- 22-25
- 26-30
- 31-40
- 40 a viacej

Otázka č. 3 Uved'te okres Vášho bydliska.

- Skalica
- Senica

- Myjava
- Malacky
- Trnava
- Trenčín
- Iný

Otázka č. 4 Uveďte Vaše ukončené vzdelanie.

- Základné
- Stredoškolské s maturitou
- Stredoškolské bez maturity
- Vysokoškolské

Otázka č. 5 Aký je Váš najobľúbenejší šport?

- Futbal
- Hokej
- Iný

Otázka č. 6 Za akého sa považujete fanúšika?

- Športového diváka (bez klubovej príslušnosti)
- Fanúšika (so vzťahom k niektorému športovému tímu)
- Člena ultras (choreo, pokriky)
- Člena rowdies
- Člena hooligans (bitky a pod.)
- Nechcem uviesť

Otázka č. 7 Kto Vás motivoval k fandeniu na športových podujatiach?

- Vlastné rozhodnutie
- Priatelia
- Rodinný príslušník

Otázka č. 8 Prečo chodíte na futbalové zápasy?

- Športový zážitok z futbalu
- Zábave s priateľmi
- Oddych od bežného života
- Možnosť odreagovať sa
- Možnosť zúčastniť sa potencionálneho stretu s inými fanúšikmi

Otázka č. 9 Aké je pre vás prijateľné správanie sa fanúšikov na tribúne?

- Súhlasím len s kľudným fandaním
- Používanie pyrotechniky
- Hádzanie rôznych predmetov na hraciu plochu
- Súhlasím s ničením infraštruktúry štadióna
- Verbálne ataky na hráčov súpera
- Verbálne ataky na rozhodcu
- Verbálne ataky na fanúšikov súpera
- Súhlasím so skandovaním verbálnych výrazov
- Súhlasím so spievaním klubovej hymny
- Súhlasím s rasistickými prejavmi proti hráčom inej rasy

Otázka č. 10. A Aký je váš názor na vopred dohodnuté strety futbalových fanúšikov s cieľom pobiť sa mimo štadiónov?

- Sám/a som sa zúčastnil/a
- Súhlasím s tým
- Toto nepovažujem za povzbudzovanie/podporu klubu
- Nesúhlasím s tým
- Je to lepšie, ako by malo dojsť ku konfliktu na štadióne

Otázka č. 10. B Pokiaľ ste na otázku 10. a odpovedal kladne, uveďte počet stretov.

- Jeden až dvakrát
- Tri až päťkrát
- Viac ako päťkrát

Otázka č. 11 Súhlasíte so zákazom vnášania alkoholických nápojov na športové podujatia?

- Áno
- Nie

Otázka č. 12. A Snažili ste sa niekedy preniesť pyrotechniku na štadión?

- Áno
- Nie
- Nechcem uviesť odpoveď

Otázka č. 12. B Pokiaľ ste na otázku č. 12 a odpovedali áno, uveďte prosím akým to bolo spôsobom?

- V spolupráci s SBS
- V spolupráci s klubom
- Prehodením cez plot
- Zamaskovaním v oblečení
- Využitím detí
- Využitím osôb opačného pohlavia
- Iné
- Nechcem uviesť

Otázka č. 13 Aké klubové znaky nosíte na športové zápasy?

- Dresy
- Šále
- Odznaky
- Čapice
- Vlajky
- Mikiny
- Trička

Otázka č. 14 Aké sú podľa Vás bezpečnostné opatrenia na štadiónoch?

- Nadbytočné
- Dostačujúce
- Nedostačujúce
- Neviem posúdiť
- Nechcem uviesť

Otázka č. 15 Aký prostriedok v boji proti futbalovým chuligánom môže byť podľa Vás v budúcnosti najefektívnejší?

- Úprava legislatívy
- Zlepšenie prevencie
- Zlepšenie práce polície
- Zlepšenie práce usporiadateľskej služby
- Neviem
- Iné